

# สิทธิ์ด้านน้ำ สิทธิ์ด้านน้ำ (RIGHT OF USE)

## บทบัญญัติ กฎหมายน้ำ

บทบัญญัติเรื่องสิทธิ์ด้านน้ำ นี้บัญญัติอุด្ឋิณีประมวลกฎหมายเพื่อแสดง  
ให้ผู้อ่านทราบว่า ตั้งแต่มาตรา 240 ถึงมาตรา 250 ได้บัญญัติไว้แล้วว่าที่จด  
ก่อให้เกิดสิทธิ์ด้านน้ำไว้เป็นหลักทั่วๆ ไป ผลของสิทธิ์ด้านน้ำ ควรจะนำไปใช้สิ่ง  
ด้านน้ำ

สิทธิ์ด้านน้ำ นี้เป็นเพื่อเป็นประโยชน์และเป็นประโยชน์ด้วยทรัพย์โดยอันใด  
ของกฎหมาย เช่นเดียวกับสิทธิ์ด้านน้ำซึ่งเป็นทรัพย์ทางปัจจุบันของที่มีประโยชน์ ต้องมีหนี้  
ชำระแทนเกิดขึ้นก่อน สิทธิ์ด้านน้ำจะจัดระเบียบขึ้นตามมา ดูดังนี้ที่ระบุให้เกิดสิทธิ์ด  
้านน้ำนั้น อาจเกิดจากหนี้ที่เกิดจากสัญญา หนี้ที่เกิดจากข้อตกลงนอกรั้งและต่อ  
มิตรภาพ หรือหนี้ที่เกิดจากธรรมเนียมได้ เช่น

รัฐบาลเป็นเจ้าของทรัพย์ในรัฐบาล สำเดษมีสิทธิ์ด้านน้ำ  
ให้ จนกว่าจะได้รับชำระที่ช้าน (ฎีกาที่ 1399/2500)

เงินค่าเช่าด้านน้ำเป็นเงินของจำเลยซึ่งโจทก์รับไว้ในความครอบครองโดย  
ชอบ เมื่อขันสอนเป็นทรัพย์สิทธิ์ไม่ว่าจะด้วยการซื้อขาย ให้กู้ยืม ให้เช่า เมื่อการเช่าได้สิ้น  
สุดลง จึงเป็นการอยู่โดยรวมด้วย ทำให้โจทก์ได้รับความเสียหาย โจทก์ย่อมใช้สิทธิ์ด  
้านน้ำเงินจำนวนนี้ เพื่อรับการชดใช้ค่าเสียหายจากการที่จำเลยอยู่ในทรัพย์สิ่งของโจทก์  
โดยชอบด้วยกฎหมาย เช่นนี้ ถือได้ว่าโจทก์จำเลยอยู่ในฐานะเป็นหัวหน้าและลูกหน้า  
ที่มีความผูกพันซึ่งกันและกัน โดยมูลหนี้อันมีวัตถุคือการชำระหนี้เป็นเงินอย่างเดียว  
และต่างดึงกันหมดชำระแล้ว โจทก์ซึ่งมีสิทธิ์จะหักกลับส่วนหนึ่งจากที่ขัดหน่วยไว้นั้นได้  
ตามมาตรา 341 (ฎีกาที่ 2167/2524)

จะเห็นได้ว่า สิทธิ์ด้านน้ำมีความมุ่งหมายประโยชน์และประโยชน์ด้วยทรัพย์  
นอกราชการ สำนักงาน สำนัก และบุรุษสิทธิ์ สิทธิ์ด้านน้ำจะเกิดขึ้นก็โดยที่เกิดขึ้น  
ต้องมีความเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินที่จะขัดหน่วย และไม่จำกัดว่าหนี้ที่เกิดขึ้นจะเกิดจาก  
มูลหนี้อย่างไร

## หลักเกณฑ์ที่ก่อให้เกิดสิทธิ์ขึ้นด้วยหน่วย

มาตรา 241 “ผู้ใดเป็นผู้ครอบครองทรัพย์สินของผู้อื่น และมีหนี้อันเป็นคุณประโยชน์แก่ตนเกี่ยวกับทรัพย์สินซึ่งครองนั้นไว้ ท่านว่าผู้นั้นจะขึ้นหน่วยทรัพย์สินนั้นไว้ยังกว่าจะได้ชำระหนี้ก็ได้ แต่ความที่กล่าวว่าท่านมิให้ใช้บังคับเมื่อหนี้นั้นยังไม่ถึงกำหนด อนั้ง บทบัญญัติในวรรคก่อนนี้ ท่านมิให้ใช้บังคับ ถ้าการที่เข้าครอบครองนั้นเริ่มมาแต่ทำการอันใดอันหนึ่งซึ่งปัจจุบันด้วยกฎหมาย”

สิทธิ์ขึ้นด้วยหน่วยจะเกิดขึ้นตามมาตรา 241 ประกอบด้วยหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1. การเข้าครอบครองทรัพย์สินโดยชอบด้วยกฎหมาย
2. ทรัพย์สินที่ครอบครองนั้นเป็นของผู้อื่น
3. มีหนี้อันเป็นคุณประโยชน์แก่เจ้าหนี้เกี่ยวกับทรัพย์สินที่ครอบครอง และหนี้ดังกำหนดชำระแล้ว

### 1. การเข้าครอบครองทรัพย์สินโดยชอบด้วยกฎหมาย แยกพิจารณาดังนี้

ก. ครอบครอง การครอบครองนี้เป็นการขึ้นด้วยอิฐอ้อ และบีดอ้อไว้โดยเจตนาขึ้นด้วยเพื่อตน ไม่จำเป็นจะต้องขึ้นด้วยอิฐอ้อไว้ในความครอบครองโดยการนำติดตัวอยู่ในมือตลอดเวลา เพียงแต่ครอบครองทรัพย์สินอยู่ในลักษณะสามารถควบคุมห่วงแหงทรัพย์สินนั้นไว้ได้ก็เพียงพอ

ข. ครอบครองทรัพย์สิน คำว่าทรัพย์สิน น่าจะหมายถึงความหมายว่าเป็นทรัพย์สินที่มีรูปร่าง ที่สามารถจะมีการครอบครองและขึ้นด้วยอิฐอ้อได้ไม่ใช่สิทธิ์ ทรัพย์สินที่เป็นส่วนหัวมิทรัพย์นั้นสามารถขึ้นด้วยหน่วงเห็นได้ชัด ส่วนทรัพย์สินที่เป็นส่วนหัวมิทรัพย์นั้น ถ้าสามารถจะครอบครองตามลักษณะของหนึ่งก็สามารถขึ้นด้วยหน่วงได้

โจทก์ให้จำเลยทำนาต่างดูกับเบี้ยเงินกู้ แต่ไม่มีหลักฐานการกู้เป็นหนังสือตามที่กฎหมายบังคับ โจทก์จึงให้จำเลยได้ จำเลยอ้างสิทธิ์ขึ้นด้วยหน่วงก็ไม่ได้ (ฎีกาที่ 1748/2500)

การขึ้นด้วยโฉนดที่ดิน ซึ่งเป็นเพียงเอกสารแสดงสิทธิ์ในที่ดิน ผู้ขึ้นด้วยโฉนดของผู้อื่นไว้ก็หมายความว่ามีสิทธิ์พิเศษในที่ดินไม่ และจะอ้างว่ามีสิทธิ์ขึ้นด้วยหน่วงก็ไม่ได้ เนื่อง เจ้าหนี้ให้ลูกหนี้กู้เงิน โดยลูกหนี้มอนโฉนดให้ขึ้นด้วยเป็นประกันนั้น ไม่มีสิทธิ์ขึ้นด้วยหน่วง (ฎีกาที่ 545/2504) ผู้ครอบครองโฉนดที่ดินซึ่งเจ้าของมอบให้ไว้เนื่องจากกลงจะขายที่ดินให้ ยังถือไม่ได้ว่าผู้ครอบครองมีหนี้อันเป็นคุณประโยชน์เกี่ยวกับโฉนด ผู้ร้องฟ้องไม่มีสิทธิ์ขึ้นด้วยหน่วงโฉนด (ฎีกาที่ 1428-9/2514)

ก. การเข้าครอบครองทรัพย์สินโดยชอบด้วยกฎหมาย หากการเข้าครอบครองทรัพย์สินนั้นเริ่มจากการอันได้อันหนึ่งซึ่งไม่ชอบด้วยกฎหมายแล้ว เจ้าหนี้ผู้ครอบครองทรัพย์สินนั้นจะใช้สิทธิยึดหันว่างทรัพย์สินนั้นไม่ได้ ตามมาตรา 241 วรรคสอง ที่ว่า “อนุญาตให้เจ้าหนี้ผู้ครอบครองทรัพย์สินนั้น เริ่มมาแต่ทำการอันได้อันหนึ่งซึ่งไม่ชอบด้วยกฎหมาย” การเข้าครอบครองทรัพย์สินโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้น อาจเกิดจากการกระทำผิดกฎหมาย เช่น ขโมยทรัพย์สินของผู้อื่นมาหรือการกระทำการบ่อกฎหมาย เช่น ขโมยทรัพย์สินของผู้อื่นมา การซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ ตามมาตรา 456 วรรคแรก จะต้องท้าเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ถ้าการซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ไม่ได้ทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เป็นโมฆะ ผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์นั้น ก็ถือว่าเป็นการเข้าครอบครองที่เริ่มมาแต่การอันไม่ชอบด้วยกฎหมาย จะอ้างสิทธิยึดหันว่างไม่ได้ เช่น

สัญญาซื้อขายเป็นโมฆะนั้น แม้ผู้ซื้อซึ่งระบุราคากลับแล้ว ผู้ซื้อที่ไม่มีสิทธิยึดหันว่างที่ดินไว้สำหรับเงินราคาที่ตนชำระให้ผู้ขาย ในกรณีเช่นนี้ เมื่อผู้ขายฟ้องเรียกที่ดินกืนผู้ซื้อต้องกืนที่ดินให้ผู้ขาย ผู้ซื้อจะขอให้ศาลตัดสินให้ผู้ขายกืนเงินราคาได้ ก็ต่อเมื่อฟ้องหรือฟ้องແย়ে়েনมา (ฎีกาที่ 818/2591)

ผู้ให้กู้รับมอบนาพิพาทอันเป็นอสังหาริมทรัพย์ไว้เป็นประกันหนี้และทำต่างดอกรบ一把โดยตกลงกันเองไม่ได้ทำให้ชอบด้วยกฎหมายว่าด้วยการประกันด้วยทรัพย์ยื่นไม่มีผลทำให้เกิดทรัพย์สิทธิแห่งอนาคตนาพิพาทอันจะทำให้มีอำนาจยึดหันว่าง ตามมาตรา 241 วรรคสอง (ฎีกาที่ 1976/2506)

สัญญาขายฝากที่ดินที่มิได้จดทะเบียนยื่นเป็นโมฆะ และไม่ก่อให้เกิดสิทธิยึดหันว่างใด ๆ จากผู้คนขายฝากนี้ได้ (ฎีกาที่ 1649/2511)

2. ทรัพย์สินที่ครอบครองนั้นเป็นของผู้อื่น ตามมาตรา 241 จากข้อความที่ว่า “ผู้ได้ครอบครองทรัพย์สินของผู้อื่น” ทรัพย์สินที่เจ้าหนี้ครอบครองอยู่จะต้องเป็นของผู้อื่นไม่ใช่ของเจ้าหนี้เอง ผู้ที่มีกรรมสิทธิ์รวมในทรัพย์สิน จะใช้สิทธิยึดหันว่างในทรัพย์สินรวมนั้นไม่ได้ เพราะตนเป็นเจ้าของทรัพย์สินนั้นอยู่ด้วย ถ้าเจ้าหนี้ครอบครองทรัพย์สินของผู้อื่น อาจจะใช้สิทธิยึดหันว่างต่อสูญเสียได้ แต่ทรัพย์ที่สูญเสียได้มาจากการกระทำการใด ความผิด เช่น ลักทรัพย์ เว้นองที่แท้จริงมาทางกืน เจ้าหนี้จะต้องกืนทรัพย์สินให้เจ้าของที่แท้จริงไป ส่วนหนี้เจ้าหนี้ก็เรียกร้องเอาจากสูญเสีย เช่น ก.ลักษณะของ ข.มา ต่อมาก

ตู้เย็นเสีย ก. จึงให้ ก. ซ่อม ข. นาพนตู้เย็นที่บ้าน ก. เห็นใจได้ว่าตู้เย็นเป็นของตน ข. ก็สามารถเรียกตู้เย็นคืนจาก ก. ได้ เพราะ ข. เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ตู้เย็นตามกฎหมาย การที่ตู้เย็นตกอยู่ในความครอบครองของ ก. ก็ เพราะ ก. ไม่ยอมมา ตู้เย็นจึงเป็นทรัพย์ที่ ก. ได้มาโดยการกระทำความผิด ก. ครอบครองตู้เย็นโดยไม่สุจริตและไม่เสียค่าตอบแทน ข. ซึ่งถูกแย่งการครอบครองไปโดยมีขอบด้วยกฎหมาย ย่อมมีสิทธิที่จะได้มาซึ่งการครอบครองตู้เย็นนี้ ตามมาตรา 1375 บัญญัติว่า “ถ้าผู้ครอบครองถูกแย่งการครอบครอง โดยมีขอบด้วยกฎหมาย ท่านว่าผู้ครอบครองมีสิทธิจะได้คืนซึ่งการครอบครอง เว้นแต่ อีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิเหนือทรัพย์สินดีกว่า ซึ่งจะเป็นเหตุให้เรียกคืนจากผู้ครอบครอง ได้” และไม่ว่า ก. หรือ ก. กดี ต่างก็ไม่ใช่เป็นผู้ที่มีสิทธิครอบครองดีกว่า ข. เพราะตู้เย็น เป็นทรัพย์ที่ ก. ได้มาจากการกระทำความผิด ตามมาตรา 1303 ที่ว่า “ถ้าบุคคลหลายคน เรียกเอาสังหาริมทรัพย์เดียวกัน โดยอาศัยหลักกรรมสิทธิ์ต่างกัน ท่านว่าทรัพย์สินตก อยู่ในความครอบครองของบุคคลใด บุคคลนั้นมีสิทธิยึดก่อนบุคคลอื่น ๆ แต่ต้องได้ ทรัพย์สินนั้นมาโดยมีค่าตอบแทน และได้การครอบครองโดยสุจริต

ท่านว่าให้เช้ามารานี้บังเกบถึงสังหาริมทรัพย์ซึ่งระบุไว้ในมาตรา ก่อน และใน เรื่องทรัพย์สินหายกับทรัพย์สินที่ได้มาโดยการกระทำผิด”

ดังนี้ เมื่อ ข. มาทางตู้เย็นคืนจาก ก. ก. จึงไม่อาจจะอ้างสิทธิ์ยึดหน่วยงานขั้น ข. ได้ ต้องคืนตู้เย็นให้แก่ ข. ไป ส่วนค่าจ้างซ่อมตู้เย็นเป็นเรื่องของ ก. ที่จะต้องรับผิดชอบ เพราะ ก. เป็นคู่สัญญา กับ ก.

### 3. มีหน้อันเป็นคุณประโยชน์ต่อเจ้าหนี้เกี่ยวด้วยทรัพย์สินที่ครอบครองและหนี้ ถึงกำหนดชำระ

ผู้ครอบครองทรัพย์ของผู้อื่น จะใช้สิทธิ์ยึดหน่วยทรัพย์นั้นได้ จะต้องปรากฏ ว่าผู้ครอบครองทรัพย์สินมีหน้อันเป็นคุณประโยชน์แก่ผู้ครอบครองเกี่ยวด้วยทรัพย์สิน ที่ครอบครอง จะใช้สิทธิ์ที่ตนเคยมีสิทธิ์เรียกร้องต่อเจ้าของทรัพย์สินนั้นไม่ได้ เช่น ก. จ้าง ข. ซ่อมรถยนต์ และในขณะเดียวกัน ก. ได้กู้เงิน ข. ไปจำนวนหนึ่ง ทำสัญญากู้ยืมเงิน เมื่อ ข. ซ่อมรถยนต์เสร็จ ก. เอาเงินมาชำระค่าซ่อมและขอรถยนต์คืน ข. จะอ้างสิทธิ์ยึด หน่วยรถยนต์ไว้โดยอ้างว่า ก. ยังเป็นหนี้เงินกู้ไม่ได้ เพราะถือว่าหนี้เงินกู้เป็นหนี้ที่ เป็นคุณประโยชน์เกี่ยวด้วยตัวทรัพย์สินที่จะใช้สิทธิ์ยึดหน่วยโดยตรง หรือ ก. จ้าง ข. ซ่อม รถยนต์ครั้งแรกเสร็จแล้ว ก. รับรถไปยังไม่ชำระค่าซ่อม ต่อมากรังสีสอง ก. ไปให้ ข. ซ่อม รถยนต์อีก ดังนี้ ข. จะยึดหน่วยรถยนต์ได้เฉพาะค่าซ่อมครั้งที่สอง เพราะเป็นหน้อัน

เป็นคุณประโยชน์แก่ตนเกี่ยวด้วยกรณีที่ครอบครอง และหนี้ค่าซ่อมรถยกตั้งรถรั้งแรก ก็คงขึ้นนั้น ข.ได้ส่งคืนรถยกตั้งไปแล้ว จึงขาดดองก์ประกอบในการครอบครองทรัพย์ ส่วน ข. ไม่ครอบครองรถยกตั้งที่สอง ก็ เพราะ ก. นำมาซ่อน ถือว่าเป็นเงื่อนไขที่ ข.ได้ครอบครองรถยกตั้ง

ผู้จ้างนำม้าจ้างเลือยเป็นครัว ๆ ตามราคาค่าจ้างที่ตกลงกัน แล้วผู้จ้างก็รับไม่ไปเป็นครัว ๆ และชำระค่าจ้างเลือยให้เป็นครัว ๆ การชำระค่าจ้างเลือยไม่นี้ ก็หาได้ชำระตามจำนวนไม่ที่รับไปแต่ละคราวนั้นไม่ ดังนั้น ต้องถือว่าหนี้อันเป็นคุณประโยชน์แก่ผู้จ้างเกี่ยวด้วยไม่ที่อยู่ในครอบครองของผู้รับจ้าง ก็คือหนี้ค่าจ้างเลือยไม่ที่ผู้จ้างค้างชำระอยู่ทั้งหมด จะนั้น เมื่อผู้รับจ้างใช้สิทธิ์ยืดหน่วยไม่ที่ผู้จ้างจ้างมาจ้างเลือยไว้จำนวนหนึ่ง ก็ย่อมต้องถือว่ามีสิทธิ์ยืดหน่วยไว้สำหรับค่าจ้างเลือยไม้รายก่อน ๆ ที่ผู้จ้างรับไปด้วย ไม่ใช่มีสิทธิ์ยืดหน่วยเฉพาะค่าจ้างเลือยไม่จำนวนที่ยืดไว้เท่านั้น (ฎีกาที่ 1777/2493)

ผู้ครอบครองโฉนดที่ดินซึ่งเจ้าของมอบให้เนื่องจากตกลงจะขายที่ดินให้ ยังถือไม่ได้ว่าผู้ร้องมีหนี้อันเป็นคุณประโยชน์เกี่ยวกับโฉนด ผู้ร้องจึงไม่มีสิทธิ์ยืดหน่วยโฉนด (ฎีกาที่ 1428-9/2514)

จำเลยเพียงแต่ครอบครองโฉนดซึ่งเป็นเอกสารแสดงกรรมสิทธิ์ในที่ดิน ไม่ใช่ครอบครองที่ดินที่ตกลงจะขายกัน จำเลยยังไม่มีหนี้อันเป็นคุณประโยชน์เกี่ยวกับโฉนดนั้น จำเลยจึงอ้างว่ามีสิทธิ์ยืดหน่วยไม่ได้ (ฎีกาที่ 296/2516)

จำเลยเป็นพนักงานของโจทก์ ถูกความอึกฝ่ายหนึ่งได้มอบเงินให้จำเลยไว้เพื่อส่งมอบแก่โจทก์เป็นการชำระหนี้ตามคำพิพากษา เห็นได้ว่าจำเลยไม่มีหนี้ใด ๆ ที่เป็นคุณประโยชน์แก่จำเลยเกี่ยวด้วยเงินจำนวนดังกล่าว ตรงกันข้ามจำเลยกลับมีหนี้ที่ต้องส่งมอบเงินนั้นแก่โจทก์ จำเลยไม่มีสิทธิ์ยืดหน่วยเงินนี้ไว้เพื่อชำระค่าจ้างว่าความที่จำเลยอ้างว่าโจทก์ติดค้างอยู่ได้ ต้องคืนเงินแก่โจทก์พร้อมดอกเบี้ย (ฎีกาที่ 933/2524)

บทบัญญัติเรื่องบุรินสิทธิ์ ตาม ป.พ.พ. หาได้ให้สิทธิ์แก่หนี้ที่จะยืดหน่วยทรัพย์ของลูกหนี้ไว้ชำระหนี้ไม่ จึงไม่ต้องวินิจฉัยว่าจำเลยเป็นเจ้าหนี้ผู้ทรงบุรินสิทธิ์หรือไม่ ส่วนสิทธิ์ยืดหน่วยก็เป็นเรื่องสิทธิ์ของผู้ครอบครองทรัพย์สินของผู้อื่น โดยมีหนี้อันเป็นคุณประโยชน์แก่ตนเกี่ยวกับทรัพย์สินซึ่งครอบครองนั้น แต่สิทธิ์ของนายจ้างที่จะเรียกเงินที่โจทก์เบี้ยค่านั้นยกออกไปคืนไม่ได้เกี่ยวกับเงินค่าจ้างค้างชำระ เมินสะสมและเงิน

สมทบที่นายจังต้องชำระให้แก่ลูกจ้างแต่อย่างใด นายจังจึงหมายเลิฟชี้ดหน่วยไม่ (ฎีกาที่ 2928/2524)

การโอนดพิพากษ์ขอโจทก์ถือกรรมสิทธิ์แต่ผู้เดียว ตกไปอยู่ในความครอบครองของจำเลย ก็ เพราะโจทก์ดำเนินประกันหนี้ตามสัญญาภัยเบิกเงินเกินบัญชีของโจทก์เอง หาได้ดำเนินประกันหนี้รายอื่นไม่ บุลหนี้ที่นายอ่อนเป็นหนี้ธนาคารไม่เกี่ยวกับโอนดพิพากษา จะถือว่ามีหนี้เป็นคุณเกี่ยวกับโอนดพิพากษาไม่ได้ จำเลยไม่มีสิทธิ์ชี้ดหน่วยโอนดพิพากษาของโจทก์ได้ เมื่อโจทก์ชำระหนี้ครบตามสัญญาจำนวนแล้ว (ฎีกาที่ 177/2521)

โจทก์ยื่นคำร้องขอให้มีการคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษา และได้นำเจ้าพนักงานบังคับคดียื่ดรรถynต 4 คัน จากจำเลยที่ 1 แล้วเจ้าพนักงานบังคับคดีมอบรถชนต 4 คัน ให้โจทก์รักษาไว้ ต่อมากลับภัยพิพากษาให้จำเลยที่ 1 ชนะคดีและรถชนต 4 คันนี้ โดยฟ้องว่าจำเลยที่ 1 ไม่ผิดสัญญาเช่าซื้อ โจทก์ไม่มีอำนาจออกเลิกสัญญาได้ ให้ยกฟ้องโจทก์ ในคำพิพากษามิได้กล่าวไว้ ซึ่งวิธีการชั่วคราวที่ศาลได้ส่งไว้ในระหว่างพิจารณา ฉะนั้น จึงต้องถือว่ากำลังของศาลที่ให้ยื่ดรรถynต 4 คันนี้ ไว้ชั่วคราวเป็นอันยกเลิกไปในตัว ตาม ป.ว.พ. ม. 260 (1) จำเลยที่ 1 จึงมีสิทธิ์ได้รับรถชนต 4 คันนี้ กลับคืนไปในฐานะผู้เช่าซื้อซึ่งมิได้ผิดสัญญา โจทก์ไม่มีสิทธิ์ชี้ดหน่วยรถชนต 4 คันนี้ไว้ได้ เพราะโจทก์มิใช่ผู้ครอบครองรถชนต 4 คันนี้ โดยมีหนี้อันเป็นคุณประโยชน์แก่โจทก์ ตามนัยแห่ง ป.พ.พ. ม. 241 โจทก์เป็นแต่เพียงผู้รับมอบหมายจากเจ้าพนักงานบังคับคดีให้รักษารถชนต 4 คันนี้ไว้ในระหว่างถูกยึดไว้ชั่วคราวเท่านั้น เมื่อการยึดถูกยกเลิกไป โจทก์ในฐานะผู้รักษาทรัพย์ต้องคืนรถชนต 4 คันนี้ไว้แก่จำเลยที่ 1 (ฎีกาที่ 1221/2509)

เจ้าหนี้เมื่อมีหนี้อันเป็นคุณประโยชน์เกี่ยวด้วยทรัพย์สินที่ครอบครอง และจะใช้สิทธิ์ชี้ดหน่วยได้ก็ต่อเมื่อหนี้ถึงกำหนดชำระ ถ้านี้ยังไม่ถึงกำหนดชำระ เจ้าหนี้จะใช้สิทธิ์ชี้ดหน่วยไม่ได้ ตามมาตรา 241 วรรคแรกตอนท้าย ว่า "...ผู้ใดเป็นผู้ครอบครองทรัพย์สินของผู้อื่น และมีหนี้อันเป็นคุณเกี่ยวด้วยทรัพย์สินที่ครอบครองนั้นให้ร ท่านว่า ผู้นั้นจะชี้ดหน่วยทรัพย์สินนั้นไว้จนกว่าจะได้ชำระหนี้ก็ได้ แต่ความที่ก่อความน่าท่านมิให้ให้นั้นคัน เมื่อหนี้นั้นยังไม่ถึงกำหนดชำระ"

หนี้ถึงกำหนดชำระนั้น จะถึงกำหนดชำระหนี้โดยตลอดกันชำระเมื่อใด เมื่อถึงกำหนดตามวันเวลาที่ตกลงกันไว้ก็เป็นกำหนดเวลาชำระหนี้ ถ้าไม่ได้ตกลงกันไว้ ก็ต้องดูว่าเป็นสัญญาต่างตอบแทนหรือไม่ เพราะตามหลักแล้วต้องกระทำพร้อมกัน ตาม

มาตรา 203 บัญญัติว่า “ถ้าเวลาอันจะพึงชำระหนี้นั้น ไม่ได้กำหนดลงไว้หรือจะอนุญาตจากพฤติกรรมทั้งปวงก็ไม่ได้ใช้รี ท่านว่าเจ้าหนี้ย่อมจะเรียกให้ชำระหนี้ได้โดยพลัน และฝ่ายลูกหนี้ก็ย่อมจะชำระหนี้ของตนได้โดยพลันดุลกัน” หรือมีกฎหมายกำหนดเวลาชำระหนี้ไว้ เช่นฝ่ากทรัพย์มีกำหนด ตามมาตรา 669 กำหนดว่า ถ้าไม่ได้กำหนดเวลาไว้ในสัญญา หรือไม่มีกำหนดโดยจาริตประเพณี ว่าบานหนึ่งค่าฝ่ากทรัพย์นั้นจะพึงชำระเมื่อไร ให้ชำระเมื่อกินทรัพย์สินซึ่งฝ่าก

เมื่อหนี้ยังไม่ถึงกำหนดชำระ แต่หน้าที่การส่งมอบคืนซึ่งทรัพย์สินที่ครอบครองถึงกำหนดแล้ว ก็ต้องส่งมอบคืนทรัพย์สินที่ครอบครอง จะใช้สิทธิยืดหน่วงไม่ได้ ทั้งนี้ เพราะการจะใช้สิทธิยืดหน่วงเนื่องมาจากลูกหนี้ไม่ชำระหนี้เป็นหลักสำคัญ เช่น ก. จัง ข. พ่นสีรถชนต์ ถ้าในระหว่าง ข. ชุดสีรถชนต์ยังไม่ทำการพ่นสี ก. กลับเปลี่ยนใจ เอารถชนต์ไปให้อู่พ่นสี ข. จะใช้สิทธิยืดหน่วงรถชนต์ไม่ได้ เพราะหนี้ยังไม่ถึงกำหนดชำระ จะเรียกร้องต่อ ก. ได้เฉพาะในเรื่องผิดสัญญาเท่านั้น ในความย่างดังกล่าว ถ้า ก. และ ข. มิได้ตกลงกันเป็นอย่างอื่นในเรื่องการชำระราคาและการส่งมอบรถชนต์ เมื่อ ข. พ่นสีรถชนต์เสร็จแล้ว โดยหลักแล้วต้องชำระหนี้พร้อมกัน ถ้า ก. ยังไม่ชำระราคาค่าพ่นสีรถชนต์แล้ว ข. ย่อมมิใช้สิทธิยืดหน่วงรถชนต์ได้ แต่ถ้า ก. และ ข. ตกลงให้ส่งมอบรถชนต์ก่อน และให้ชำระหนี้ภายหลังเช่นนี้ เมื่อ ข. พ่นสีรถชนต์เสร็จเรียบร้อยแล้ว ข. ต้องส่งมอบรถชนต์ให้ ก. จะปฏิเสธไม่ยอมส่งมอบรถชนต์โดยอ้างว่า ก. ยังไม่ชำระหนี้ไม่ได้ เพราะหนี้การชำระหนี้ยังไม่ถึงกำหนดชำระ เท่ากับ ข. จะใช้สิทธิยืดหน่วงรถชนต์ไม่ได้

บังเมื่อยกเว้นอีก ถึงแม้หนี้ยังไม่ถึงกำหนดชำระเวลาชำระหนี้ เจ้าหนี้ก็อาจใช้สิทธิยืดหน่วงได้ ถ้าลูกหนี้เป็นคนมีหนี้สินล้นพันตัวไม่สามารถใช้หนี้ได้ ตามมาตรา 243 บัญญัติว่า “ในกรณีที่ลูกหนี้เป็นคนมีหนี้สินล้นพันตัวไม่สามารถใช้หนี้ เจ้าหนี้มีสิทธิจะยืดหน่วงทรัพย์ได้ แม้ทั้งที่ยังไม่ถึงกำหนดเรียกร้อง ถ้าการที่ลูกหนี้ไม่สามารถใช้หนี้นั้นได้ เกิดเป็นขึ้นหรือรู้สึกเจ้าหนี้ต่อภัยหลังเวลาที่ได้ส่งมอบทรัพย์สินไว้รี ถึงแม้ว่าจะไม่สมกับลักษณะที่เจ้าหนี้รับภาระในมูลหนี้ไว้เดิมหรือไม่สมกับคำสั่งอันลูกหนี้ได้ให้ไว้ก็ได้ เจ้าหนี้ก็อาจจะใช้สิทธิยืดหน่วงได้”

ในกรณีที่ลูกหนี้มีหนี้สินล้นพันตัวไม่สามารถชำระหนี้ได้เจ้าหนี้มีสิทธิยืดหน่วงทรัพย์ แม้หนี้จะยังไม่ถึงกำหนดระยะเวลาชำระหนี้ ถ้าเจ้าหนี้รู้สึกว่าลูกหนี้มีหนี้สินล้นพันตัวไม่สามารถใช้หนี้นั้นได้ เกิดเป็นขึ้นหรือรู้สึกเจ้าหนี้ต่อภัยหลังเวลาที่ส่งมอบ

ทรัพย์ ถึงแม้ว่าหนึ่งจะใช้สิทธิ์ดูแลห้องน้ำนั้นจะไม่สมกับลักษณะที่เจ้าหนี้รับภาระในมูลหนี้ไว้เดิม หรือไม่สมกับคำสั่งอันลูกหนี้ได้ให้ไว้ก็ดี ในกรณีเจ้าหนี้รู้ว่าลูกหนี้เป็นคนมีหนี้สินล้นพ้นตัวไม่สามารถชำระหนี้ได้อยู่แล้วตั้งแต่ก่อนได้รับมอบทรัพย์สิน ก็ไม่อาจจะอ้างมาตรา 243 มาเพื่อใช้สิทธิ์ดูแลห้องทรัพย์สินนั้นได้

บทบัญญัตามาตรา 243 เป็นบทบัญญัติทำนองเดียวกับมาตรา 155 ซึ่งบัญญัติว่า ในกรณีดังจะกล่าวต่อไปนี้ ท่านห้ามมิให้ฝ่ายลูกหนี้ถือเอาประโยชน์แห่งเงื่อนเวลาเรื้่นต้นหรือเวลาสิ้นสุด คือ

1. ถ้าลูกหนี้ถูกศาลสั่งให้เป็นคนดูแลห้อง
2. ถ้าลูกหนี้ได้ทำลายหรือทำให้ลดน้อยลงซึ่งประภันได้ให้ไว้
3. ถ้าลูกหนี้ไม่ให้ประภันในเมื่อจำเป็นต้องให้

## บทที่ 2

### ห้องตัวรับของสารบัญที่ได้มา

แม้ข้อเท็จจริงจะครบหลักเกณฑ์ของกฎหมายอาชญากรรมก่อให้เกิดสิ่งใดดังนั้น  
ได้ก็ตาม แต่เจ้าหน้าที่ไม่อาจใช้สิทธิ์ดังนั้นได้ มีข้อยกเว้นดังนี้

1. การยึดหน่วงทรัพย์สินไม่สมกับลักษณะที่เจ้าหน้าที่รับภาระในมูลหนี้เดิม
2. การยกยื่ดหน่วงทรัพย์สินไม่สมกับค่าสั่งอันลูกหนี้ได้ให้ไว้
3. การยึดหน่วงทรัพย์สินขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน

المادة 242 บัญญัติว่า “สิทธิ์ยึดหน่วงอันใด ถ้าไม่สมกับลักษณะที่เจ้าหน้าที่รับภาระในมูลหนี้เดิม ไม่สมกับคำสั่งอันลูกหนี้ได้ให้ไว้ก่อนหรือในเวลาที่ส่งมอบทรัพย์สินนั้นก็ต้องยกเว้น หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนก็ต้องยกเว้น สำหรับเจ้าหน้าที่ไม่เลือก”

1. การยึดหน่วงทรัพย์สินไม่สมกับลักษณะที่เจ้าหน้าที่รับภาระในมูลหนี้ มูลหนี้คือการยืดเช่นเดียวกันจากเหตุใด ซึ่งต้องเกี่ยวกับทรัพย์ที่ระบุไว้<sup>(1)</sup> เช่น วันที่ 1 มิถุนายน 2525 ก. กลวงรั้วน้ำ ข. แม่น้ำจากตากไปสู่ลงเรือที่ท่าเรือกรุงเทพ เพื่อนำไปขายห้องนอน โดย ก. ทราบแล้วว่า เรือจะอยู่กลางท่าเรือกรุงเทพ ในวันที่ 1 กันยายน 2525 ยังนี้ เมื่อ ข. บนอุปกรณ์ท่าเรือกรุงเทพแล้ว จะใช้สิทธิ์ยึดหน่วงไปให้ ก. ชำระค่าเช่าสูตรก่อนไม่ได้ เพราะ ข. ทราบดีแล้วว่าจะต้องรับชนสูตรไปแล้วอีกวันนี้ ก. ชำระค่าเช่าสูตร 2525 ซึ่งเป็นวันที่เรือกำหนดออกจากท่าเรือกรุงเทพ ถ้า ข. จะใช้สิทธิ์ยึดหน่วงสูตรไว้ ก็ไม่ยอมจะเป็นการที่ไม่สมกับลักษณะที่ ข. เจ้าหน้าที่รับภาระในมูลหนี้

การยึดหน่วงไม่สมกับลักษณะเจ้าหน้าที่รับภาระในมูลหนี้ ตามปกติเจ้าหน้าที่ใช้สิทธิ์ยึดหน่วงไม่ได้ก็ตาม แต่ในกรณีที่ลูกหนี้เป็นคนมีหนี้สินล้นพ้นตัวไม่สามารถใช้หนี้เจ้าหน้าที่ออมไว้ใช้สิทธิ์ยึดหน่วงทรัพย์สินไว้ได้ หากลูกหนี้ไม่สามารถใช้หนี้นั้นได้ ก็เกิดเป็นข้อห้ามรู้จักเจ้าหน้าที่ต่อภัยหลงเวลาที่ไม่ส่งมอบทรัพย์สิน ตามมาตรา 243

(1) พจน์ ภาษาไทย พ.ศ.๒๕๒๔ ภาคที่ ๑ คำศัพท์ค้านกันๆ สิทธิ์ยึดหน่วงและบุริมสิทธิ์ หมายเหตุ:  
โรงพิมพ์สำนักพิมพ์นิตยสารและการ พ.ศ. 2525 หน้า 383

2. การยึดหน่วงทรัพย์สินไม่สมกับคำสั่งอุคหนี้ได้ให้ไว้ก่อนหรือในขณะส่งมอบทรัพย์สิน เจ้าหนี้ใช้สิทธิยึดหน่วงไม่ได้ เช่น ก.ให้ ข.ซ่อมรถชนต์ ในขณะจ้าง ก.ได้มีคำสั่งว่าภายในห้องซ่อมรถชนต์เสร็จเรียบร้อยแล้ว ต้องให้ ก.ทดลองขับก่อนในระยะเวลาหนึ่ง เมื่อซ่อมรถชนต์เสร็จ ข.จะใช้สิทธิยึดหน่วงไม่ได้ ก.ทดลองขับไม่ได้

แม้การยึดหน่วงไม่สมกับคำสั่งอุคหนี้ได้ให้ไว้ก่อนหรือขณะส่งมอบทรัพย์สิน เจ้าหนี้ก็สามารถยึดหน่วงได้ ถ้าอุคหนี้เป็นคนมีหนี้สินล้นพันตัวไม่สามารถชำระหนี้ได้ เกิดเป็นขึ้นหรือรู้ดึงเจ้าหนี้ต่อภายในเวลาที่ได้รับมอบทรัพย์สิน ตามมาตรา 243

3. การยึดหน่วงขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน แล้วจะใช้สิทธิยึดหน่วงไม่ได้ เมื่อนิติกรรมได้มีวัตถุประสงค์ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน เป็นไปตามมาตรา 113 การจะใช้สิทธิยึดหน่วงต้องไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนส่วนรวม เช่น ตำราดับเพลิงเอกสารดับเพลิงไปช่อง ต่อมาก็ได้ไฟไหม้ ผู้ซ่อมรถดับเพลิงจะยังสิทธิยึดหน่วงเอกสารดับเพลิงไว้ไม่ได้ เพราะการดับเพลิงเป็นผลประโยชน์ส่วนตัวของประชาชนส่วนรวมหรือสังคม การยึดหน่วงเป็นผลประโยชน์ส่วนตัว

## บทที่ 3 ผลของสิทธิชีดหน่วย

ผลของสิทธิชีดหน่วย ก่อให้เกิดสิทธิและหน้าที่ของลูกหนี้และเจ้าหนี้ คือผู้ทรงสิทธิ์หน่วยมีสิทธิและหน้าที่ดังนี้

### ก. สิทธิของผู้ทรงสิทธิ์หน่วย

1. ผู้ทรงสิทธิ์หน่วยมีสิทธิที่จะยึดหน่วยทรัพย์สินของผู้อื่น คือทรัพย์สินของลูกหนี้ต้องมากว่าจะได้รับชำระหนี้จากลูกหนี้ ดังข้อหนึ่งได้จากข้อความในมาตรา 241 ที่ว่า “ผู้ใดเป็นผู้ครอบครองทรัพย์สินของผู้อื่น และมีหนี้อันเป็นคุณประโภชน์แก่ตน เกิดขึ้นด้วยทรัพย์สินซึ่งครอบครองนั่นไหร่ ห้ามร่ำผู้นั้นจะขึ้นทรัพย์สินนั้นไว้จนกว่าจะได้ชำระหนี้” ก็ถ้าศึกษาผู้ทรงสิทธิ์หน่วยมีสิทธิที่จะยึดทรัพย์สินของลูกหนี้ไว้ให้ลูกหนี้ชำระหนี้เท่านั้น หากผู้ทรงสิทธิ์หน่วยจะบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้ที่ตัดก้างชำระ ก็ต้องฟ้องร้องเดือนมาศาลยังคงให้ลูกหนี้ชำระหนี้ จะทำการขายทรัพย์สินที่ครอบครองอยู่ชำระหนี้ไม่ได้

ดังนั้น จะเห็นว่าผู้ทรงสิทธิ์หน่วยไม่มีอำนาจจะขายทรัพย์สินที่ตนครอบครองอยู่ให้ซ้ำหนี้เข่นเดียวกับผู้รับจำนำลงและผู้รับจำนำ เมื่อทรัพย์สินที่ยึดหน่วยไว้ถูกยึดทรัพย์สินเป็นการบังคับคดีตามคำพิพากษาของศาล ที่พิพากษายื่นให้เจ้าหนี้อันยึดทรัพย์สินนั้น ผู้ทรงสิทธิ์หน่วยไม่มีอำนาจขอร้องให้ปล่อยทรัพย์นั้น เพราะเหตุว่าทรัพย์นั้นเป็นของลูกหนี้ตามคำพิพากษา ผู้ทรงสิทธิ์หน่วยมีสิทธิเรียกร้องขอให้ชำระหนี้ โดยก่อเรื่องคดีเรื่องของให้หักเงินที่ได้จากการบังคับคดีใช้หนี้ของผู้ทรงสิทธิ์หน่วย การะบุริมสิทธิ์ให้หนี้นี้ก็ต้องเป็นไปตามลั่นแหล่งบุริมสิทธิ์ของผู้ทรงสิทธิ์หน่วย

เมื่อกรรมสิทธิ์ในทรัพย์ที่ผู้ร้องขอให้ถอนการยึดนั้น ยังคงเป็นของเจ้าเดียวกับโจทก์ผู้ซึ่นจะคดียื่นมาให้เป็นผลเพื่ออาญาทอตติดต่อได้ เพียงแต่ผู้ร้องขอสิทธิ์ชีดหน่วยและบุริมสิทธิ์ ไม่ท่าให้ผู้ร้องขอให้โจทก์ถอนการยึดได้ ผู้ร้องขอแต่ที่จะร้องขอให้หักใช้หนี้ตามบุริมสิทธิ์ของตน (ฎีกาที่ 242/2509)

2. ผู้ทรงสิทธิ์ยึดหน่วย มีสิทธิ์จะขึ้นห้องทรัพย์สินของลูกหนี้ไว้จนกว่า ลูกหนี้จะชำระหนี้โดยส่วนเชิง แม้ลูกหนี้จะชำระหนี้ให้บางส่วนแล้วก็ตาม ตามมาตรา 244 บัญญัติว่า “ผู้ทรงสิทธิ์ยึดหน่วยจะใช้สิทธิ์ของตนแก่ทรัพย์สินทั้งหมดที่ยึดหน่วยไว้จนกว่าจะชำระหนี้ส่วนเชิงก็ได้” ดังนี้ ผู้ทรงสิทธิ์ยึดหน่วยบ่อมใช้สิทธิ์ยึดหน่วยทรัพย์ของลูกหนี้ไว้จนกว่าจะได้ชำระหนี้โดยส่วนเชิง แม้ทรัพย์นั้นจะมีราคานากกว่า จำนวนหนี้ก็ตาม แม้ลูกหนี้จะได้ชำระหนี้เพียงบางส่วน ผู้ทรงสิทธิ์ยึดหน่วยก็ยังใช้สิทธิ์ยึดหน่วยทรัพย์สินได้ทั้งหมด ลูกหนี้จะขออาทรพย์บางส่วนกลับคืนไปไม่ได้ สิทธิตามข้อนี้ทำนองเดียวกับสิทธิ์จำนวนและสิทธิ์จำนวน หากทรัพย์สินที่ยึดหน่วยสูญหายลูก ทำลายไปบางส่วนเพราะเหตุสุดวิสัย ผู้ทรงสิทธิ์ยึดหน่วยก็ยังคงใช้สิทธิ์ยึดหน่วยต่อ ทรัพย์สินที่เหลืออยู่ได้ทั้งหมด

3. ผู้ทรงสิทธิ์ยึดหน่วยมีสิทธิ์เก็บดอกผลแห่งทรัพย์สินที่ยึดหน่วยไว้ และจัดสรรเอาไว้เพื่อการชำระหนี้แก่ตนก่อนเจ้าหนี้ก่อนอื่นก็ได้ ตามมาตรา 245 บัญญัติว่า “ผู้ทรงสิทธิ์ยึดหน่วยจะเก็บดอกผลแห่งทรัพย์สินที่ยึดหน่วยไว้ และจัดสรรเอาไว้เพื่อการชำระหนี้แก่ตนก่อนเจ้าหนี้ก่อนอื่นก็ได้

ดอกผลเช่นว่านี้ จะต้องจัดสรรเอาชำระดอกเบี้ยแห่งหนี้นั้นก่อน ถ้ายังมีเหลือจึงได้จัดสรรให้ต้นเงิน”

ผู้ทรงสิทธิ์ยึดหน่วยมีสิทธิ์เก็บดอกผลแห่งทรัพย์ที่ยึดหน่วย เพื่อชำระหนี้ดอกเบี้ยแห่งหนี้ก่อน ถ้ามีเหลือจึงจัดสรรให้ต้นเงินก่อนเจ้าหนี้อื่น ๆ ดอกผลตามปกติหมายถึงดอกผลธรรมด้า ถ้าลูกหนี้ยินยอมให้ผู้ทรงสิทธิ์ยึดหน่วยนำทรัพย์สินไปให้ผู้อื่นเช่า เพื่อเรียกເອົາค่าเช่า อันเป็นดอกผลนิติธรรม เพราะดอกผลนิติธรรมเกิดขึ้นจากผู้อื่นเพื่อที่ได้ใช้ทรัพย์นั้น ตามมาตรา 111 (2)

บทบัญญัติตามมาตรา 245 “ได้บัญญัติทำนองเดียวกับบทบัญญัติตามมาตรา 325 ที่ว่า “ถ้านอกจากการชำระหนี้อันเป็นประชาน ลูกหนี้ยังจะต้องชำระดอกเบี้ยและเสียค่าฤชาธรรมเนียมอีกไชร หากการชำระหนี้ในครั้งหนึ่ง ๆ ไม่ได้ราคาเพียงพอจะเบล็อกหนี้สินได้ทั้งหมด ท่านให้ເອົາขึ้นค่าฤชาธรรมเนียมเสียก่อน แล้วจึงใช้ดอกเบี้ย และในที่สุดຈึงให้ใช้ในการชำระหนี้อันเป็นประชาน”

4. ผู้ทรงสิทธิ์ยึดหน่วยมีสิทธิ์ใช้สอยทรัพย์สินที่ยึดหน่วยได้ ในกรณีจำเป็นเพื่อจะรักษาทรัพย์สินนั้นเอง ตามมาตรา 246 วรรคสองตอนท้าย การใช้สอยทรัพย์สินที่จำเป็นเพื่อจะรักษาทรัพย์สินนั้น อย่างไรเป็นกรณีจำเป็นนั้น ต้องพิจารณาเป็นเรื่อง ๆ ไป ตามลักษณะของทรัพย์แต่ละอย่าง เช่น ทรัพย์สินที่ยึดหน่วยเป็นรถบันต์ ผู้ทรงสิทธิ์

ยึดหน่วงนำรถไปขับเป็นระยะทางสั้น ๆ พอสมควร เพื่อให้เครื่องรถยนต์มีการเคลื่อนไหว มีการอัดบรรจุไปเข้าแบตเตอรี่ เพื่อป้องกันไม่ให้เครื่องยนต์ลูกสูบเป็นสนิม และป้องกันไม่ให้ไฟในแบตเตอรี่หมด ก็เป็นกรณีที่จำเป็นเพื่อรักษารถยนต์

5. ผู้ทรงสิทธิ์ยึดหน่วงมีสิทธิ์เรียกให้ลูกหนี้ชดใช้ค่าใช้จ่ายไปตามที่จำเป็นเกี่ยวด้วยทรัพย์สินที่ยึดหน่วง ตามมาตรา 247 บัญญัติว่า “ถ้าผู้ทรงสิทธิ์ยึดหน่วงต้องเสียค่าใช้จ่ายไปตามที่จำเป็นเกี่ยวด้วยทรัพย์สินอันตนยึดหน่วงไว้นั้นเพียงใด จะเรียกให้เจ้าทรัพย์ชดใช้ให้ก็ได้” การที่ผู้ทรงสิทธิ์ยึดหน่วงจะต้องเสียค่าใช้จ่ายอันจำเป็นเกี่ยวกับทรัพย์ที่ยึดหน่วง ก็เนื่องมาจากผู้ทรงสิทธิ์ยึดหน่วงจำต้องจัดการดูแลรักษาทรัพย์สินที่ยึดหน่วงไว้นั้นตามสมควร เช่น ผู้ทรงสิทธิ์ยึดหน่วง ยึดหน่วงรถยนต์ไว้ ผู้ทรงสิทธิ์ยึดหน่วงอาจจะต้องซ้อมเครื่องรถยนต์เพื่อรักษารถยนต์ เมื่อถึงคราวต้องเบี่ยงรถยนต์ก็นำรถไปปล่อทะเบียนประจำปี เพราะถ้าไม่ต่อทะเบียนจะเป็นความผิด ค่าใช้จ่ายในการซ้อมเครื่องรถยนต์ ต้องเบี่ยง เป็นค่าใช้จ่ายตามที่จำเป็น ถ้าทรัพย์สินที่ยึดหน่วง เป็นสตั๊ด ค่าอาหารสตั๊ด ค่ารักษาเมื่อสตั๊ดเจ็บป่วย เป็นค่าใช้จ่ายอันจำเป็น ซึ่งผู้เป็นเจ้าของทรัพย์เป็นผู้ได้ประโภชน์จากการนั้น เจ้าของทรัพย์ย้อมจะต้องชดใช้ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นนั้นคืนแก่ผู้ทรงสิทธิ์ยึดหน่วง

6. ผู้ทรงสิทธิ์ยึดหน่วงสามารถยึดหน่วงไว้จนกว่าจะได้รับชำระหนี้จากลูกหนี้โดยสันเชิง แม้การใช้สิทธิ์ยึดหน่วงไม่ทำให้อายุความสะดุดหยุดลง ตามมาตรา 248 บัญญัติว่า “ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติตามมาตรา 189 การใช้สิทธิ์ยึดหน่วงหากทำให้อายุความแห่งหนี้สະดุดหยุดลงไม่”

ผู้ทรงสิทธิ์ยึดหน่วงจะยึดหน่วงทรัพย์ไว้ไม่ทำให้อายุความสະดุดหยุดลงก็ตาม ก็อ อายุความมูลหนี้ที่ก่อให้เกิดสิทธิ์ยึดหน่วงจะขาดอายุความแล้ว ผู้ทรงสิทธิ์ยึดหน่วงก็ยังมีสิทธิ์ยึดหน่วงทรัพย์สินนั้นไว้จนกว่าจะได้รับชำระหนี้จากลูกหนี้ ทั้งนี้ เพราะตามมาตรา 248 อยู่ใต้บังคับมาตรา 189 บัญญัติว่า “เหตุที่สิทธิ์เรียกร้องขาดอายุความ ย่อมไม่ห้ามผู้รับจำนำผู้รับจำนำ หรือผู้ทรงสิทธิ์ยึดหน่วงทรัพย์สิน หรือเจ้าหนี้ผู้มีบุรินสิทธิ์เหนือทรัพย์สินอันตนได้ยึดถือไว้ในการที่จะใช้สิทธิ์บังคับจากทรัพย์สินที่จำนำ จำนำ หรือยึดถือไว้นั้น แต่เมื่อใช้สิทธิ์อันนี้ ท่านห้ามนิ่งให้เจ้าหนี้คิดເອດອกเบี้ยที่ค้างกว่าห้าปีขึ้นไป”

สิทธิ์ยึดหน่วงไม่ทำให้อายุความสະดุดหยุดลง เจ้าหนี้มีสิทธิ์ยึดทรัพย์ไว้จนกว่าจะได้รับชำระหนี้ แม้มูลหนี้ที่ก่อให้เกิดสิทธิ์ยึดหน่วงจะขาดอายุความ เมื่อหนี้ขาด

อายุความแล้ว เจ้าหนี้ผู้ยืดหน่วยก็ได้แต่บังคับชำระหนี้จากทรัพย์ที่ยืดหน่วยไว้ แต่เรียกดอกเบี้ยได้ไม่เกิน 5 ปี

อายุความย่อมไม่ห้ามผู้ทรงสิทธิ์ยืดหน่วยในอันที่จะบังคับให้โอนกรรมสิทธิ์ทรัพย์ที่ยืดไว้ตามสัญญาจะซื้อขาย (ฎีกาที่ 253/2497)

#### ข. หน้าที่ของผู้ทรงสิทธิ์ยืดหน่วย

เจ้าหนี้ยืดหน่วยทรัพย์ของลูกหนี้ไว้เพื่อให้ลูกหนี้ใช้หนี้แก่ตน ซึ่งก็เป็นประโยชน์ต่อเจ้าหนี้โดยตรง ดังนั้น ก็ย่อมจะต้องมีหน้าที่ดูแลบำรุงรักษาทรัพย์สินที่ยืดหน่วย เช่นเดียวกับผู้เช่า ผู้ยืม ผู้ฝ่าก หรือผู้รับจำนำ เพื่อมิให้ทรัพย์สินชำรุดบกพร่องหรือสูญหายไป คือเมื่อหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. มาตรา 246 วรรคแรก บัญญัติว่า “ผู้ทรงสิทธิ์ยืดหน่วยจำต้องขัดการดูแลรักษาทรัพย์สินที่ยืดหน่วยไว้ให้ดีตามสมควร เช่นจะพึงคาดหมายได้จากบุคคลในฐานะเช่นนั้น”

ผู้ทรงสิทธิ์ยืดหน่วยจะต้องขัดการดูแลรักษาทรัพย์สินที่ยืดหน่วย กล่าวก็อเจ้าหนี้ยืดหน่วยทรัพย์สินของลูกหนี้ไว้ ในระหว่างที่ยืดหน่วยทรัพย์สินไว้ เจ้าหนี้จะต้องดูแลรักษาทรัพย์สินที่ยืดหน่วยไว้ตามสมควร ตามฐานะของเจ้าหนี้ผู้ยืดหน่วยทรัพย์สินนั้น คำว่า “เช่นจะพึงคาดหมายได้จากบุคคลในฐานะเช่นนั้น” หมายถึง บุคคลผู้ทรงสิทธิ์ยืดหน่วยด้วยต้องใช้ความระมัดระวังในการดูแลรักษาเสมอตัวบุคคลผู้ทำการแก่ทรัพย์นั้นอันก่อให้เกิดหนี้ขึ้น เช่น รับจ้างซ่อมรถ ก็ต้องดูแลรักษาอย่างช่าง<sup>(1)</sup>

2. มาตรา 246 วรรคสอง บัญญัติว่า “อนึ่ง ทรัพย์สินซึ่งยืดหน่วยไว้ให้นั้น ถ้ามิได้รับความยินยอมของลูกหนี้ ท่านว่าผู้ทรงสิทธิ์ยืดหน่วยหาอาจจะใช้สอยหรือให้เช่า หรือเอาไปทำเป็นหลักประกันได้ไม่ แต่ความที่กล่าวนี้ ท่านมิให้บังคับไปถึงการใช้สอยเช่นที่จำเป็นเพื่อรักษาทรัพย์สินนั้นเอง”

ผู้ทรงสิทธิ์ยืดหน่วยมีหน้าที่ไม่นำทรัพย์สินที่ยืดหน่วย ใช้สอย ให้เช่า หรือทำเป็นหลักประกันโดยพลการ โดยมิได้รับความยินยอมจากลูกหนี้ เว้นแต่การใช้สอยเช่นที่จำเป็นเพื่อรักษาทรัพย์สิน เนื่องมาจากกฎหมายให้อำนาจเจ้าหนี้ที่จะยืดทรัพย์สินไว้เป็นหลักประกันการชำระหนี้เท่านั้น

3. ผู้ทรงสิทธิ์ยืดหน่วยมีหน้าที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายไปตามที่จำเป็นเกี่ยวด้วยทรัพย์สินที่ยืดหน่วย ตามมาตรา 247

---

(1) พจน์ บุปปากม, อ้างแล้ว อยู่ในหนังสือตั้งกล่าว หน้า 365

### **สิทธิของลูกหนี้มีดังนี้คือ**

1. สิทธิของลูกหนี้ คือ ยังเป็นผู้มีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน ไม่สูญเสียกรรมสิทธิ์ ในทรัพย์สิน สามารถซ่อนอยู่ได้ แต่ต้องไม่กระทำการเทือนถึงสิทธิ์ของหน่วยของเจ้าหนี้

2. ลูกหนี้มีสิทธิเรียกร้องให้รับสิทธิ์ของหน่วยได้ ตามมาตรา 246 วรรคสาม บัญญัติว่า “ถ้าผู้ทรงสิทธิ์ของหน่วยกระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติใดที่กล่าวมาข้างต้นว่าลูกหนี้ จะเรียกร้องให้รับสิทธินั้นเสียก็ได้”

การกระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติในที่กล่าวมาข้างต้น หมายถึง การกระทำการฝ่าฝืนมาตรา 246 วรรคแรกและวรรคสอง กล่าวก็อ ผู้ทรงสิทธิ์ของหน่วยไม่จัดการดูแลรักษาทรัพย์สิน ที่ยังคงอยู่ตามสมควร เช่นจะพึงคาดหมายได้จากบุคคลในฐานะเช่นนั้น ตามมาตรา 246 วรรคแรก และผู้ทรงสิทธิ์ของหน่วยนำทรัพย์สินไปใช้สอย ให้เช่า หรือไปทำประภัน โดยไม่ได้รับความยินยอมจากลูกหนี้ และไม่ใช่เป็นการใช้สอยที่จำเป็นเพื่อรักษาทรัพย์สินนั้น เมื่อเจ้าหนี้ยังคงอยู่ตามเดิมข้างต้น ลูกหนี้จะเรียกร้องให้รับสิทธิ์ หมายถึงลูกหนี้เรียกร้องให้รับสิทธิ์ของหน่วยเสียได้

3. ลูกหนี้มีสิทธิเรียกร้องให้รับสิทธิ์ของหน่วยด้วยทางประภันตามสมควร ก็ได้ ตามมาตรา 249 ทั้งนี้ ก็เพราะเจ้าหนี้มีสิทธิ์ของหน่วยทรัพย์สินไว้ได้จนกว่าลูกหนี้จะชำระหนี้เกี่ยวด้วยทรัพย์สินนั้น แม่ทรัพย์สินที่ยังคงอยู่ตามมาตรา 246 วรรคแรก ดังนั้น กฎหมายจึงผ่อนปรนให้ลูกหนี้ห้ามประภันมาให้เจ้าหนี้เพื่อให้รับสิทธิ์ของหน่วยได้ ทางประภันมาข้างต้น ต้องพอสมควรกับหนี้ ไม่ใช่พอสมควรกับทรัพย์ที่ถูกยึดหน่วย หลักประภันนี้อาจเป็นการก้าประภัน จำนวน หรือจำนวน ก็ได้แล้วแต่กรณี

บัญชีรายรับรายจ่าย

สหกรณ์ชี้ดหน่วยงบประมาณเป็นเงิน เกิดจากเหตุ อัปยาน<sup>(1)</sup>

1. สหกรณ์ห้ามตรวจสอบสินไบเมื่อไรก็ได้เชื่อใจว่าเกิดขึ้น ที่ไม่หักสักเกณฑ์ หรือองค์ประกอบที่จะก่อให้เกิดสหกรณ์ห้ามตรวจสอบ ตามมาตรา 241 ได้รับสินไบ
2. สหกรณ์ห้ามตรวจสอบสินไบพราะเข้าหนี้ผู้คงสิทธิ์ชี้ดหน่วยงบประมาณที่เป็น กมบัญชีเดือนกรกฎาคม มาตรา 246
3. สหกรณ์ห้ามตรวจสอบสินไบพราะลูกหนี้ได้หายกันมาให้ไว้ตามสมควร ตามมาตรา 249 แล้ว

สินไบ สหกรณ์ห้ามตรวจสอบไบเป็นลักษณะดังนี้

1. สหกรณ์ห้ามตรวจสอบสินไบเมื่อไรก็ได้เชื่อใจว่าเกิดสหกรณ์ห้าม หรือองค์ประกอบที่จะก่อให้เกิดสหกรณ์ห้าม ตามมาตรา 241 ได้รับสินไบ แต่ต้อง ยก
- ก. ผู้ทรงสหกรณ์ห้ามตรวจสอบสัญญานการครอบครองทรัพย์สินที่ซื้อกันไว้ให้กันไป ตามมาตรา 250 บัญญัติว่า “การครอบครองทรัพย์สินด้วยสันติ” สหกรณ์ห้ามเป็นคน ระบุสันติไม่ถูก แต่ความที่กล่าวว่า “กันไว้ให้ใช้บังคับแก่กรณีที่ทรัพย์สินอันดังที่ห้าม ให้กัน ได้ให้เช่าไป หรือจำหน่ายให้เจ้าของอันชอบดูดี”

ผู้ทรงสหกรณ์ห้ามตรวจสอบสัญญานการครอบครอง จะต้องในกรณีผู้ทรงสหกรณ์ห้าม หน่วยงบประมาณห้ามตรวจสอบ หรือไม่ชัดพอทรัพย์สินนั้น ตามมาตรา 1377 หรือได้ลงมติ โอนการครอบครองต่อไป ตามมาตรา 1378 – มาตรา 1380 ทั้งนั้น ผู้ขายมีสหกรณ์ห้าม

(1) พ.ศ. 2524 หน้า 19

ทรัพย์ที่ขายไว้ จนกว่าจะได้รับใช้รากา แต่ถ้าผู้ขายปล่อยให้ทรัพย์หลุดจากความครอบครองไปแล้ว หมายเสียดหน่วงทรัพย์นั้นไม่ (ฎีกาที่ 950/2474)

ถ้าผู้ทรงสิทธิ์ยึดหน่วงถูกแบ่งการครอบครองไปโดยไม่สมควรใจ เช่น ทรัพย์ที่ยึดหน่วงถูกลักไป ก็ยังไม่ถือว่าเป็นการสูญสิ้นการครอบครอง

ถ้าผู้ทรงสิทธิ์ยึดหน่วงเอาทรัพย์สินที่ยึดหน่วงไว้นั้น ไปให้เช่าหรือจำนำไว้ ด้วยความยินยอมของลูกหนี้ จะเห็นว่าการครอบครองทรัพย์สินนั้นตกไปอยู่กับผู้เช่า หรือผู้รับจำนำทรัพย์สินนั้น เมื่อลูกหนี้ยินยอม สิทธิ์ยึดหน่วงก็ไม่ระงับ ความยินยอมของลูกหนี้นี้เป็นการยินยอมโดยชอบด้วยกฎหมาย เช่น ลูกหนี้ออกไว้กับผู้ทรงสิทธิ์ยึดหน่วงว่าตนยินยอมให้อาหารพย์สินนั้นไปจำนำหรือให้เช่าได้ หรือจะเป็นการยินยอมโดยปริยายก็ได้ เช่น เมื่อผู้ทรงสิทธิ์ยึดหน่วงไว้ด้านอาหารพย์สินไปให้เช่าหรือจำนำ โดยที่ลูกหนี้รู้เห็นสามารถห้ามได้แต่ไม่ห้าม คือรู้แล้วก็ไม่ว่าอะไร หรือผู้ทรงสิทธิ์ยึดหน่วงบอกกับลูกหนี้ว่าจะนำทรัพย์สินไปให้เช่าหรือจำนำ ลูกหนี้ก็ไม่ว่ากันล่าอะไร (มาตรา 250) ผู้ทรงสิทธิ์ยึดหน่วงสูญสิ้นไปชั่วการครอบครองทรัพย์สินไป แต่หนี้ที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินนั้นยังเป็นคุณประโยชน์แก่เจ้าหนี้ยังไม่ระงับ ภายหลังต่อมาทรัพย์สินนั้นกลับมาสู่การครอบครองของเจ้าหนี้อีก หากเมื่อเจ้าหนี้ครอบครองทรัพย์สินนั้นอีก และมีข้อเท็จจริงcornong ที่ประกอบที่สามารถจะใช้สิทธิ์ยึดหน่วงได้ ตามมาตรา 241 สิทธิ์ยึดหน่วงก็เกิดขึ้นอีก แต่การที่ทรัพย์สินกลับมาสู่การครอบครองของเจ้าหนี้อีกนั้นโดยมิเงื่อนไข สิทธิ์ยึดหน่วงก็ไม่เกิด เช่น การซื้อขายของเชื้อ แม้ผู้ขายมอบทรัพย์สินที่ขายให้ผู้ซื้อแล้ว ผู้ขายมีสิทธิจะเรียกเอาไว้แต่ราคาน้ำหนึ้น หมายเสียดหน่วงเอาทรัพย์นั้นไว้ได้ไม่ถึงแม่ตามสัญญาซื้อขายจะมีว่า ผู้ขายมีสิทธิ์ยึดหน่วงทรัพย์สินนั้นได้จนกว่าจะได้รับชำระราคาก็ตี และเมื่อผู้ซื้อของเชื้อได้รับสิ่งของที่ซื้อไปแล้ว การที่สิ่งของนั้นกลับมาอยู่ในความครอบครองของผู้ขายอีกโดยมิเงื่อนไขกับผู้อื่นดังนี้ ไม่ถือว่าผู้ขายเป็นผู้ครอบครองทรัพย์ที่ขายนั้นและไม่มีสิทธิ์ยึดหน่วง (ฎีกาที่ 698/2475)

บ. ทรัพย์สินที่ยึดหน่วงนั้น เจ้าหนี้ผู้ทรงสิทธิ์ยึดหน่วงได้เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้นแล้ว สิทธิ์ยึดหน่วงก็ระงับ เพราะสิทธิ์ยึดหน่วงจะเกิดขึ้นได้ จะต้องเป็นการครอบครองทรัพย์สินของผู้อื่น เมื่อทรัพย์สินที่ครอบครองเป็นกรรมสิทธิ์ของเจ้าหนี้แล้ว ก็ขาดรองที่ประกอบการก่อให้เกิดสิทธิ์ยึดหน่วง

ค. ทรัพย์สินที่ยึดหน่วงสูญหายทำลายไปจนหมดสิ้น ก็ไม่มีทรัพย์สินอยู่ในความครอบครองของเจ้าหนี้ สิทธิ์ยึดหน่วงก็ระงับ

1. หนี้เกี่ยวด้วยทรัพย์สินที่ยืดหน่วงระงับ สิทธิ์ยืดหน่วงกีรังบไปต่ำข เพราะ สิทธิ์ยืดหน่วงเป็นอุปกรณ์ของหนี้ประทาน เป็นการขาดองค์ประกอบที่ว่า มีหนี้อันเป็น คุณประโยชน์แก่เจ้าหนี้เกี่ยวด้วยทรัพย์สินนั้น

2. สิทธิ์ยืดหน่วงระงับเมื่อผู้ทรงสิทธิ์ยืดหน่วงกระทำการฝ่าฝืนมาตรา 246 และลูกหนี้เรียกร้องให้เจ้าหนี้ระงับสิทธิ์ยืดหน่วง

มาตรา 246 บัญญัติว่า “ผู้ทรงสิทธิ์ยืดหน่วงจำต้องจัดการดูแลรักษาทรัพย์สิน ที่ยืดหน่วงไว้ด้วยความสมควร เช่นจะพึงภาคหมายได้จากบุคคลในฐานะเช่นนั้น

อนั้น ทรัพย์สินซึ่งยืดหน่วงไว้นั้น ถ้ามิได้รับความยินยอมของลูกหนี้ ท่านว่า ผู้ทรงสิทธิ์ยืดหน่วงหากอาจใช้สอยหรือให้เช่า หรือเอาไปทำเป็นหลักประกันได้ไม่ แต่ ความที่กล่าวว่ามิให้ใช้บังคับไปถึงการใช้สอยเช่นที่จำเป็นเพื่อจะรักษาทรัพย์สินนั้น เอง

ถ้าผู้ทรงสิทธิ์ยืดหน่วงกระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติใดที่กล่าวมานี้ ท่านว่า ลูกหนี้จะเรียกร้องให้ระงับสิทธินั้นเสียก็ได้”

เมื่อเจ้าหนี้ยืดหน่วงทรัพย์สินไม่จัดการดูแลรักษาทรัพย์ตามสมควร เช่นจะพึงภาคหมายได้จากบุคคลในฐานะเช่นนั้น ตามวรรคแรก และนำทรัพย์สินที่ยืดหน่วงไปใช้ สอย ให้เช่า หรือเอาไปทำเป็นหลักประกัน เว้นแต่การใช้สอยเช่นที่จำเป็นเพื่อจะรักษา ทรัพย์นั้น โดยไม่ได้รับความยินยอมจากลูกหนี้ สิทธิ์ยืดหน่วงยังไม่ระงับในทันทีเจ้าหนี้ ฝ่าฝืนบทบัญญัติตามาตรา 246 แต่ได้บัญญัติให้สิทธิ์แก่ลูกหนี้ในอันที่จะเรียกร้องให้มี การระงับสิทธิ์ยืดหน่วงได้ถ้าเจ้าหนี้ฝ่าฝืนมาตรา 246

3. สิทธิ์ยืดหน่วงระงับไปเมื่อลูกหนี้ห้าประกันมาให้ไว้ตามสมควร ตามมาตรา 249 บัญญัติว่า “ลูกหนี้จะเรียกร้องให้ระงับสิทธิ์ยืดหน่วงด้วยหากลูกหนี้ห้าประกันมาให้ไว้ตามสมควร ก็ได้”

การห้าประกันให้ไว้ตามสมควร หมายถึง ลูกหนี้ห้าประกันตามสมควรแก่การ ชำระหนี้ ไม่ใช่ห้าประกันพอสมควรกับราคางานที่ยืดหน่วง เมื่อลูกหนี้ห้าประกันมาให้ เจ้าหนี้พึงสมควรแล้ว ทำให้ลูกหนี้เรียกร้องให้ระงับสิทธิ์ยืดหน่วงได้ ทั้งนี้ เพาะกายให้ สิทธิ์เจ้าหนี้ยืดหน่วงทรัพย์ได้ เพื่อเป็นประกันการชำระหนี้ของลูกหนี้ เมื่อลูกหนี้ ห้าประกันมาให้ตามสมควรเพื่อชำระหนี้ เจ้าหนี้ก็มีหลักประกันในการชำระหนี้ จึงควร ส่งมอบทรัพย์ที่ยืดหน่วงให้ลูกหนี้

**สิทธิ์ยืดหน่วงในเอกสารสัญญา ได้แก่กรณีดังต่อไปนี้**

1. ผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์ ในเรื่องละเมิดหมวดนิรโทษกรรม ผู้ครอบ ครอบอสังหาริมทรัพย์ชอบที่จะขับสัตว์ของผู้อ่อนอันเข้ามาทำความเสียหายในอสังหา-

รัมทรพย์ และยึดไว้เป็นประกันค่าสินใหม่ทดแทนอันจะพึงต้องใช้แก่ตน และถ้าเป็นการ  
ขึ้นเป็นโดยพฤติกรรม แม้จะม่าส์ทวนน์เสียก็ชอบที่จะทำได้ (มาตรา 452)

2. เรื่องซื้อขาย ถ้าในสัญญาไม่มีกำหนดเมื่อเวลาให้ใช้ราคากิจ ผู้ขายชอบที่  
จะขึ้นห่นหุ่งทรัพย์สินที่ขายไว้ได้จนกว่าจะใช้ราคานั้น (มาตรา 468)

ถ้าผู้ซื้อล้มละลายก่อนส่งมอบทรัพย์สินก็ตี หรือผู้ซื้อเป็นคนล้มละลายแล้ว  
ในเวลาซื้อขาย โดยผู้ขายไม่รู้ก็ตี หรือผู้ซื้อกระทำการให้หลักทรัพย์ที่ให้ไว้เพื่อประกันการใช้  
เงินนั้นเสื่อมเสียหรือลดน้อยลงก็ตี ถึงแม้ในสัญญาจะมีกำหนดเมื่อเวลาให้ใช้ราคานั้น  
ผู้ขายก็ชอบที่จะขึ้นห่นหุ่งทรัพย์สินซึ่งขายไว้ได้ เว้นแต่ผู้ซื้อจะหาประกันที่สมควรให้ได้  
(มาตรา 469)

ถ้าผู้ซื้อพบเห็นความชำรุดบกพร่องในทรัพย์สินซึ่งตนได้รับซื้อ ผู้ซื้อก็ชอบที่  
จะขึ้นห่นหุ่งราคานั้นไม่ได้หากจะได้หักหนี้หรือแต่งบางส่วน เว้นแต่ผู้ขายจะหาประกันที่  
สมควรให้ได้ (มาตรา 488)

ถ้าผู้ซื้อถูกผู้รับจำนำของหรือบุกคลผู้เรียกร้องเอาทรัพย์สินที่ขายนั้นซึ่งจะ  
ฟ้องคดีขึ้นก็ตี หรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะถูกกล่าวหาข้อหาที่จะขึ้นห่นหุ่งราคานั้น<sup>ก</sup>  
ให้หักหนี้หรือบางส่วนได้ดูจกัน ยกเว้นผู้ขายจะได้บำบัดภัยอันนั้นให้สิ้นไป หรือจนกว่า<sup>ก</sup>  
ผู้ขายจะหาประกันที่สมควรให้ได้ (มาตรา 489)

3. ผู้ซื้อซึ่งทำคง ในกรณีที่ส่งมอบเงินซื้อไปก็ตี หรือส่งมอบการที่ทำชำรุด  
บกพร่องก็ตี ท่านว่าผู้ซื้อชอบจะขึ้นห่นหุ่งสินจ้าวไว้ได้ เว้นแต่ผู้รับจ้าวจะให้ประกันตาม  
สมควร (มาตรา 599)

4. รับขนของ ผู้ซื้อสั่งชอบที่จะขึ้นห่นหุ่งเอื่อยไว้ก่อนได้ตามที่ขึ้นเป็น เพื่อ  
ประกันการใช้เงินค่าระหว่างพาหนะและอุปกรณ์ (มาตรา 630)

5. ฝ่ากทรัพย์ ผู้รับฝ่าของที่จะขึ้นห่นหุ่งเอื่อยไว้ได้ ยกเว้น  
กว่าจะได้รับเงินบรรดาที่ก้างชำระแก่ตนเกี่ยวกับการฝ่ากทรัพย์นั้น (มาตรา 470)

6. วิธีเฉพาะสำหรับเข้าดำเนินกิจกรรม เจ้าดำเนินกิจชอบที่จะขึ้นห่นหุ่งเครื่องเดิน  
ทางหรือทรัพย์สินอย่างอื่นของคนเดินทางหรือแขกอาศัยอันเอ้าไว้ในโรงแรม โหรเดล  
หรือสถานที่เช่นนั้นได้ ยกเว้นจะได้รับใช้เงินบรรดาที่ก้างชำระแก่ตน เพื่อการพกอาศัย  
และการอื่น ๆ อันได้ทำให้แก่คนเดินทางหรือแขกอาศัยตามที่เข้าพึงต้องการนั้น รวมทั้ง  
ชดใช้เงินทั้งหลายที่ได้ออกแทนไปด้วย (มาตรา 679)

7. เก็บของในคลังสินค้า บกบัญญัติตามมาตรา 630 อันว่าด้วยการรับขนนั้น ท่าน  
ให้นำมาใช้บังคับแก่เก็บของในคลังสินค้า อนุโลมตามมาตราก่อนท (มาตรา 772)

8. ตัวแทน ตัวแทนชอบที่จะขึ้นห่นหุ่งทรัพย์สินอย่างใด ๆ ของตัวการอันตก  
อยู่ในความครอบครองของตนเพราเป็นตัวแทนนั้นเอ้าไว้ได้ ยกเว้นจะได้รับเงินบรรดา  
ก้างชำระแก่ตนเพราการเป็นตัวแทน (มาตรา 819)

๙. ตัวแทนค้าต่าง บกบัญญัติทั้งหลายแห่งประมวลกฎหมายนี้ อันว่าด้วยตัวแทนรวมทั้งมาตรา ๘๑๙ ให้ใช้บังคับถึงตัวแทนค้าต่างด้วย เพียงที่ไม่ขัดกับบทบัญญัติอันว่าด้วยตัวแทนค้าต่าง (มาตรา ๘๓๕)

๑๐. ผู้ซื้อทรัพย์สินในการขายทอดตลาด บุคคลผู้ซื้อทรัพย์สินมาโดยสุจริตในการขายทอดตลาด หรือในท้องตลาด หรือจากผู้ค้าซึ่งขายของชนิดนั้น ไม่จำต้องคืนให้แก่เจ้าของแท้จริง เว้นแต่เจ้าของจะได้รากษาที่ซื้อมา (มาตรา ๑๓๓๒)

๑๑. Murdoch ผู้จัดการมรดกต้องรับผิดชอบต่อทายาทตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๘๑๙ แห่งประมวลกฎหมายนี้โดยอนุโลม และเมื่อเกี่ยวข้องบุคคลภายนอกให้ใช้มาตรา ๘๓๑ บังคับโดยอนุโลม (มาตรา ๑๗๒๐)

### คำพิพาณญาณีกा

ฎีกาที่ ๒๕๓/๒๔๙๗ ผู้จะซื้อซึ่งได้ครอบครองที่ดินตามสัญญาจะซื้อขายยื่นมีสิทธิ์ยึดหน่วย อันมีผลให้ยึดหน่วยที่ดินตามสัญญาจะซื้อขายไว้จนกว่าจะโอนกรรมสิทธิ์ได้

ฎีกาที่ ๑๓๑๓/๒๕๒๒ โจทก์ขายและส่งมอบบ้านซึ่งปลูกในที่ดินที่โจทก์เช่าแก่ จำเลยแล้วก็ไปโอนทะเบียนวันหลัง เป็นสัญญาจะซื้อขาย จำเลยมีสิทธิ์ยึดหน่วยบ้าน โจทก์เรียกคืนไม่ได้

ท้ายคำพิพาณญาณีกាលบันนี้ ท่านอาจารย์ จิตติ ติงศวัทัย ได้เขียนหมายเหตุว่า โจทก์ผู้ขายมีหนี้ตามสัญญาจะขาย ต้องจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์บ้านแก่โจทก์ การที่โจทก์ส่งมอบบ้านให้จำเลยครอบครอง เป็นการชำระหนี้ตามสัญญา โจทก์จะใช้สิทธิ์ติดตามเอาบ้านกืนตามมาตรา ๑๓๓๖ ไม่ได้ เพราะจำเลยมีสิทธิ์ยึดบ้าน โจทก์ฟ้องข้อปล้ำเดย์ไม่ได้ ถ้าตัดสินยกฟ้องโดยเหตุที่กล่าวว่า ก็คงไปตรงมา

แต่ข้ออ้างที่ว่าเป็นสิทธิ์ยึดหน่วยยังเป็นปัญหา สิทธิ์ยึดหน่วยนั้น ลูกหนี้ส่งมอบทรัพย์ให้เจ้าหนี้ครอบครอง ไม่ใช่เพื่อชำระหนี้ โอนทรัพย์แก่เจ้าหนี้ไปเลย แต่ยึดทรัพย์เพื่อทำอะไรแก่ทรัพย์นั้น เช่น ซ้อมเซนเสริชแล้วต้องคืนแก่ลูกหนี้ สิทธิ์ยึดหน่วยไม่ก่อให้เกิดสิทธิ์แก่เจ้าหนี้ ผู้ยึดหน่วยที่จะได้รับชำระหนี้ โดยบังคับเอาจากทรัพย์สินที่ยึดไว้ดูจนจำนำ ไม่มีสิทธิ์ที่จะได้รับชำระหนี้จากทรัพย์สินนั้นก่อนเจ้าหนี้อื่น นอกจากเฉพาะผลของการพัฒนาตามมาตรา ๒๔๕ โดยเฉพาะกรณี ถ้ายังไม่ถึงกำหนด “วันหลัง” ผู้ซื้อก็ไม่มีสิทธิ์ยึดหน่วยบ้านไว้ แต่จำเลยครอบครองไม่ต้องคืนบ้านแก่โจทก์ ก็โดยอาศัยข้อสัญญาที่เป็นการทำหนี้ตามสัญญา หากใช้ได้เพราะมีหนี้เป็นคุณแก่ตน เช่น ผู้รับจำนำซ้อมแซมตัวเอง ยึดหน่วยโดยไว้ได้ สิทธิ์ยึดหน่วยไม่ทำให้อาญความสะอาดดุลยดign ขึ้นได้ในขนาดอาณาจักร เจ้าหนี้ผู้ยึดหน่วยก็ได้แต่บังคับชำระหนี้จากทรัพย์สินที่ยึดหน่วยแต่เรียกดอกเบี้ยได้ไม่เกิน ๕ ปี ซึ่งมีลักษณะเป็นหนี้เงิน จะบังคับต้นเงินและดอกเบี้ย

ເອົາຈາກທຣພຍ໌ທີ່ຢືດໜ່ວງໄວ້ ເຈົ້າໜີ້ອື່ນຂອງເຄລື່ອໄດ້ ເພຣະສູງຢືດໜ່ວງໄນ້ມີບຸຣິນສັຫື ນອກຈາກໃນຄອກພລຂອງທຣພຍ໌ທີ່ຢືດໜ່ວງ ແຕ່ຜູ້ຊ້ອທີ່ໄດ້ກຣອບກຣອງແລ້ວ ມີໄດ້ບັນກັນເອົາກັນເງິນທີ່ຈຳຮັງໄປແລ້ວກື່ນຈາກກຣອບກຣອງທີ່ດິນ ທຣພຍ໌ທີ່ຄູກຢືດໜ່ວງໄວ້ລູກໜີ້ກົດຈາກເຮັກຄືໂດຍຫາປະກັນອື່ນແທນກີ້ໄດ້ ແຕ່ເຮື່ອງສ່ວນອນຕາມສັນຍາຫຼືຂໍ້ອ່າຍໄນ້ໃຫ້ເຮື່ອງທີ່ຈະນຳຂອງອື່ນມາໃຫ້ຢືດແທນໄດ້ ກາຣຍືດທີ່ດິນທີ່ສ່ວນອນຕາມສັນຍາຫຼືຂໍ້ອ່າຍຫຼືຈະຫຼືຂໍ້ອ່າຍໄວ້ນັ້ນ ທ່ານ໌ສ່ວນອນໃຫ້ຢືດໄວ້ໃນລັກນະເປັນສິທີຢືດໜ່ວງ ດ້ວຍກໍເອກລັນຄືນໄປໄດ້

ສູກາທີ 1701/2524 ໃນຫັນນັກຄົມ ສາລັບໜີ້ນີ້ຈະຍິນວ່າ ຮອບນັດຕົມພິພາກ ເປັນຂອງຜູ້ຮ່ອງ ຈຶ່ງມີໃຊ້ລູກໜີ້ຕາມກຳພິພາກຍາ ໂຈທົກຈະຢືດທຣພຍ໌ຂອງຜູ້ຮ່ອງມາຂາຍທອດຕາດເອາເງິນຈຳຮັງໄວ້ໂຈທົກ ເປັນກາຣໄມ່ຂອນ ຈະນຳເຮື່ອງສິທີຢືດໜ່ວງໄນ້ໃຫ້ບັນກັນກຣົດນີ້ໄມ້ໄດ້ ໄກດອນກາຣຍືດ ຄົດຄົງທີ່ສຸດ ໂຈທົກກີ້ຕ້ອງຄືນຮອບນັດຕົມພິພາກໃຫ້ຜູ້ຮ່ອງໄປຕາມກຳສ່ວນນີ້ ໄນມີສິທີຢືດໜ່ວງຮອບນັດຕົມພິພາກໄວ້ຕ່ອໄປອືກ

### ຕ້ວອຍໆງຄໍາຄານ

1. ຄໍາຄານ ສິນຈັງທຣພຍ໌ໃຫ້ໜ່ວຍເງິນ 1 ເກຣື່ອງ ໂດຍທຣພຍ໌ຄືດຄໍາຈັງເປັນຈຳນວນເງິນ 750 ບາທ ແລ້ວໃນຂະນະເດືອກກັນ ສິນໄດ້ກູ້ຍື່ນເງິນຂອງທຣພຍ໌ໄປລົງທຸນເລີ່ມກັງທີ່ສຸມທຽບປະກາດ ເປັນຈຳນວນເງິນ 50,000 ບາທ ໂດຍທ່ານສັນຍາກູ້ຍື່ນກັນຄູກຕ້ອງຕາມກູ້ມາຍ ທັງຈາກທີ່ທຣພຍ໌ຈ່ອນຕູ້ເຍັນເສົ້າ ສິນຈິງນໍາເງິນຄ່າໜ່ວຍເງິນຕູ້ເຍັນ 750 ບາທ ນາຈຳຮັງໃຫ້ທຣພຍ໌ ແລະຂອງຕູ້ເຍັນຄືນ ແຕ່ທຣພຍ໌ອ້າງວ່າຕາມມີສິທີຢືດໜ່ວງໃນຕູ້ເຍັນນີ້ ເພຣະສິນຍັງມີໜີ້ເງິນກູ້ ກ້າງອູ້ອືກ ຂອໃຫ້ສິນຈຳຮັງເງິນກູ້ເສື່ອກ່ອນຈຶ່ງຈະຄືນຕູ້ເຍັນໄໝ້ ດັ່ງນີ້ ອີກທຣານວ່າ ທຣພຍ໌ຈະມີສິທີຢືດໜ່ວງຕູ້ເຍັນໄວ້ອືກໄດ້ຫຼືໄມ່ ເພຣະເຫຼືດ

ຄໍາຕອບ ຕາມຫລັກເກມທີ່ຂອງມາຕາຮ 241 ໃນເຮື່ອງສິທີຢືດໜ່ວງກຳນົດວ່າ ກາຣທີ່ຈະເກີດສິທີຢືດໜ່ວງນັ້ນ ຈະຕ້ອງມີໜີ້ທີ່ເປັນຄຸນປະໂຍ່ນເກື່ອງດ້ວຍທຣພຍ໌ສິນທີ່ຈະໃຊ້ສິທີຢືດໜ່ວງ ເປັນຫລັກກູ້ມາຍຈຳດ້ວຍຂອນເບື້ອງສິທີຢືດໜ່ວງໄວ້ໄໝໃຫ້ສິທີຢືດໜ່ວງເກີດຈົ້ນໄດ້ເນັພາກັນເຮື່ອງທີ່ເກື່ອງກັນທຣພຍ໌ສິນນີ້ ຈຸດໂດຍຕຽບ ເພຣະດ້ານໄມ້ມີເຫຼຸດພລພິເສຍ ເຈົ້າໜີ້ໄດ້ທ່າງ ຈຸດ ກົດຈະມີສິທີໄດ້ຮັນຈຳຮັງຈຳຈັດທຣພຍ໌ສິນຂອງລູກໜີ້ໂດຍເທົ່າເຖິ່ນກັນ

ດັ່ງນີ້ ເນື້ອປະກູວວ່າໜີ້ທີ່ທຣພຍ໌ອ້າງເປັນຫົນກູ້ຍື່ນເງິນກັນ ແລະຕູ້ເຍັນທີ່ຈະອ້າງສິທີຢືດໜ່ວງນັ້ນ ແນະຈະເຄຍມີໜີ້ທີ່ເກີດຈາກກຣອບກຣອງ ແຕ່ກີ້ໄດ້ຈຳຮັງໄປແລ້ວ ຄື່ອໄມ້ໄດ້ວ່າໜີ້ເງິນກູ້ເປັນຫົນທີ່ເປັນຄຸນປະໂຍ່ນເກື່ອງດ້ວຍຕົວທຣພຍ໌ສິນທີ່ຈະໃຊ້ສິທີຢືດໜ່ວງໂດຍຕຽບ ທຣພຍ໌ຈະອ້າງໃຊ້ສິທີຢືດໜ່ວງຕູ້ເຍັນໄວ້ສໍາຮຽນໄໝ້ສິນຈຳຮັງຈຳຈັດທຣພຍ໌ສິນຂອງລູກໜີ້ໂດຍເທົ່າເຖິ່ນກັນ

**2. ค่าด่าน ค่านำร่องยนต์ไปให้เชิงซ่อมพ่นสี กำหนดจะพ่นสีร่องยนต์เสร็จ คำน้ำชาาราคาค่าพ่นสีเอกสารยนต์กืนไปได้ในเวลา 30 วัน เหงขุดสีรถแล้วแต่ยังไม่ทันได้ทำการพ่นสี จำเป็นยังไงเข้าไปในอุปกรณ์ เชง และขับรถไปให้อุ่นทำการพ่นสีรถ เหงนอนคิด อยู่ห้ำยวันแล้วก็ไปปรึกษาแดงซึ่งเป็นนักศึกษาวิชากฎหมาย แดงแนะนำเหงว่าเหง เป็นเจ้าหนี้ด้อย ย้อมมีสิทธิที่จะยึดหน่วยรถยนต์ของคำไว้ได้ การที่เหงถูกแย่งการครอบครองรถยนต์ไปเช่นนั้น เหงย้อมมีสิทธิติดตามรถยนต์กืนมา เหงยังไม่แน่ใจ จึงมาปรึกษาท่าน ขอให้ท่านชี้แจงกับเหงว่า การที่แดงแนะนำไปนั้นผิดหรือถูกประการใด โดยให้เหตุผลและหลักเกณฑ์ประกอบด้วย (ภาค 1/2524)**

**คำตอน การที่ดำเนินการยนต์ไปจากเหงนั้น ย้อมเป็นการผิดสัญญา จ้างแน่นอน แต่หนี้ระหว่างค้ากับเหงอันเป็นคุณแก่เหงเกี่ยวด้วยรถยนต์กันนี้ ซึ่งเหงเกย กรอบกรองอยู่นั้นยังไม่ถึงกำหนด ฉะนั้น แม้หนี้ของเหงจะมีอยู่บ้างอันเป็นทางที่อาจ จะก่อให้เกิดสิทธิยึดหน่วยนั้นได้ก็ตาม แต่ เพราะเหตุที่หนี้ยังไม่ถึงกำหนด เหงจึงต้องห้าม น้ำให้สิทธิยึดหน่วยนั้นมาใช้บังคับตาม น. 241 วรรคแรกตอนท้าย เหงยังใช้อำนาจแห่งสิทธิ ยึดหน่วยนั้นได้ จึงไม่มีสิทธิที่จะติดตามเอกสารยนต์กืนมาด้วยอำนาจแห่งสิทธิยึดหน่วย กรณีไม่มีเหตุที่จะเข้าข้อยกเว้นได้ ๆ ตามกฎหมาย เหงคงมีสิทธิที่อ้างได้แต่เฉพาะใน เรื่องที่ดำเนินการสัญญาเท่านั้น**

**3. ค่าด่าน คำน้ำม้าของแดงไประหว่างทางผ่านร้านทำเกือกม้าของเขียว ตักกลัวว่าแดงจะตามรอยเกือกม้าก่อมาได้ถูก จึงว่าจ้างเขียวให้ทำเกือกม้าให้ใหม่ พอดีเขียวทำให้เสร็จแดงก็ตามมาถึงพอดี แดงจะเอาม้าไปจากเขียว เนื้ชว่าไม่ยอมให้อาไป อ้างว่ายังมีหนี้ค่าทำเกือกม้าค้างชำระอยู่ ให้ท่านอธิบายว่า เนื้วจะมีสิทธิยึดเอาม้าไว้ได้หรือ ไม่ เพราะเหตุใด**

**คำตอน** แดงเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ม้าตามกฎหมาย การที่ม้าตกอยู่ ใน การครอบครองของคำ ก็ เพราะคำไม่ไป ม้าจึงเป็นทรัพย์สินที่คำได้มาโดยการกระทำ ความผิด คำครอบครองม้าโดยไม่สุจริตและไม่มีค่าตอบแทน แดงผู้ซึ่งถูกแย่งการครอบครองไปโดยมิชอบด้วยกฎหมายย้อมมีสิทธิที่จะได้กืนมาซึ่งการครอบครองม้าตัวนี้ น. 1375 บัญญัติว่า “ถ้าผู้ครอบครองลูกแย่งการครอบครองโดยมิชอบด้วยกฎหมายให้ร

ท่านว่าผู้ครอบครองมีสิทธิจะได้คืนซึ่งการครอบครอง เว้นแต่อีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิเหนือทรัพย์สินดีกว่า ซึ่งจะเป็นเหตุให้เรียกคืนจากผู้ครอบครองได้” และไม่ว่าคำหรือเขียนก็ได้ ต่างก็ไม่ใช่เป็นผู้ที่มีสิทธิครอบครองดีกว่าแดง ตามนัยแห่ง ม. 1303 บัญญัติว่า “ถ้าบุคคลหลายคนเรียกเอาสังหาริมทรัพย์เดียวกัน โดยอาศัยหลักกรรมสิทธิ์ต่างกันไปซึ่ง ท่านว่าทรัพย์สินตกอยู่ในการครอบครองของบุคคลใด บุคคลนั้นมีสิทธิยิ่งกว่าบุคคลอื่น ๆ แต่ต้องได้ทรัพย์นั้นมาโดยมีค่าตอบแทน และได้การครอบครองโดยสุจริต

ท่านมิให้ใช้มาตรานี้บังคับถึงสังหาริมทรัพย์ซึ่งระบุไว้ในมาตรา ก่อน และในเรื่องทรัพย์สินหายกับทรัพย์สินที่ได้มาโดยการกระทำผิด” เนื่องจึงไม่อาจจะอ้างสิทธิ์ด้านน่วงมายันแดงได้ ต้องคืนม้าให้แก่แดงไป ส่วนค่าจ้างทำเกือกม้าเป็นเรื่องของคำที่จะต้องรับผิดชอบ เพราะคาดเป็นคู่สัญญาภันเขียว

4. ค่าตาม นายขาวซื้อที่ดินมีโฉนดแปลงหนึ่งจากนายเขียว ราคา 50,000 บาท นายขาวชำระราคาให้แก่นายเขียวครบถ้วนแล้วได้รับโฉนดไปแล้ว ก็เข้าครอบครองที่ดินทันที แต่ไม่ได้ไปจดทะเบียนการโอนกัน ต่อมาที่ดินราคาแพงขึ้น นายเขียวกลับไปจะไม่ขายที่ดินให้แก่นายขาว จึงไปฟ้องศาลว่าการขายที่ดินเป็นโมฆะ เพราะไม่ได้มีการจดทะเบียนการโอนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ขอให้ศาลมีสั่งให้นายขาวส่งมอบที่ดินคืน อย่างทราบว่า ถ้านายขาวจะยกข้อกฎหมายขึ้นต่อสูญเพียงข้อเดียวว่า นายขาวมีสิทธิ์ยึดหน่วยที่ดินแปลงนี้ นายเขียวจะเอาที่ดินคืนไปไม่ได้ ข้อต่อสู้ของนายขาวจะฟังขึ้นหรือไม่

ค่าตอบ การที่นายขาวได้เข้าครอบครองที่ดินของนายเขียวไว้นั้น เป็นผลมาจากการซื้อขายที่ดินซึ่งเป็นโมฆะ เพราะไม่ได้จดทะเบียนการซื้อขายต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ม. 456 บัญญัติว่า “การซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ ถ้าไม่ได้ทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ไซร์ ท่านว่าเป็นโมฆะ” การเข้าครอบครองของนายขาวเช่นนี้ เป็นการเข้าครอบครองที่เริ่มมาแต่การอันไม่ชอบด้วยกฎหมาย นายขาวจะอ้างสิทธิ์ว่าตนมีสิทธิ์ยึดหน่วยที่ดินแปลงนี้ไม่ได้ ตาม ม. 241 วรรคสอง ข้อต่อสู้ของนายขาวจึงฟังไม่ขึ้น

5. ค่าอ่าน เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2525 นายแแดงได้ตกลงรับจ้างนายคำขัน สุกรจากเชียงใหม่ไปส่งลงเรือที่ท่าเรือกรุงเทพฯ เพื่อนำไปขายที่ช่องกง โดยนายแแดงทราบแล้วว่าเรือจะออกจากท่าเรือกรุงเทพฯ ในวันที่ 1 พฤศจิกายน 2525 ต่อมาวันที่ 15 ตุลาคม 2525 นายแแดงทราบว่า นายคำเป็นคนมีหนี้สินล้นพื้นตัว แต่ก็เชื่อใจว่า นายคำเป็นคนดีและชอบพอกันมาก กจะจะต้องชำระค่าขนส่งสุกรให้เป็นแน่ จึงไปบนสุกรจากบ้านนายคำตามสัญญา พ่อนายแแดงชนสุกรไปถึงท่าเรือกรุงเทพฯ ตามกำหนดเวลา ก็ทราบว่า นายคำถูกศาลพิพากย์ให้เป็นบุคคลล้มละลายเสียแล้ว นายแแดงจึงขอดูสุกรของนายคำไว้เป็นประกันค่าขนส่งที่ซึ่งไม่ได้รับชำระ ให้ท่านวินิจฉัยว่า นายแแดงจะมีสิทธิ์ยึดหน่วยสุกรของนายคำไว้หรือไม่

คำตอบ การที่นายแแดงทราบดีแล้วว่าจะต้องรับชนสุกรไปลงเรือให้ทันในวันที่ 1 พฤศจิกายน 2525 ซึ่งเป็นวันที่เรือกำหนดออกท่าเรือกรุงเทพฯ จะนั่นๆ ด้านนายแแดงยังขึ้นจะใช้สิทธิ์ยึดหน่วยสุกรไว้อีก ก็ยอมจะเป็นการที่ไม่สมกับลักษณะที่นายแแดงเจ้าหนี้ได้รับภาระในมูลหนี้ที่ได้ตกลงไว้กับนายคำ กรณีจึงต้องตาม ม.242 บัญญัติว่า “สิทธิ์ยึดหน่วยอันใด ถ้าไม่สมกับลักษณะที่เจ้าหนี้รับภาระในมูลหนี้ก็ต้อง ไม่สมกับคำสั่งอันถูกหนี้ได้ให้ไว้ก่อนหรือในเวลาที่ส่งมอบทรัพย์สินนั้นก็ต้อง หรือเป็นการขัดกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนก็ต้อง สิทธิ์ยึดหน่วยเช่นนั้น ท่านให้ถือว่าหมายไม่เลย” จึงต้องถือว่าสิทธิ์ยึดหน่วยเช่นนี้หมายไม่เลย อนั้น แม้นายคำจะเป็นคนมีหนี้สินล้นพื้นตัวไม่สามารถใช้หนี้ได้ตาม แต่นายแแดงก็ได้ทราบถึงความข้อนี้แล้วตั้งแต่ก่อนวันที่ได้มีการส่งมอบทรัพย์สิน (สุกร) การที่นายแแดงสมควรจะไปรับชนสุกรเพื่อส่งลงเรือ ทั้งๆ ที่รู้ๆ ๆ อุ่นน้ำ น้ำดี แต่ก็ไม่อาจอ้างเพื่อใช้สิทธิ์ยึดหน่วยได้ตาม ม. 243 บัญญัติว่า “ในกรณีที่ถูกหนี้เป็นคนมีหนี้สินล้นพื้นตัวไม่สามารถใช้หนี้นี้ เจ้าหนี้มีสิทธิ์ยึดหน่วยทรัพย์สินไว้ได้ แม้ทั้งที่ยังไม่ถึงกำหนดเรียกร้อง ถ้าการที่ถูกหนี้ไม่สามารถใช้หนี้นั้นได้ เกิดเป็นขึ้นหรือรู้สึกเจ้าหนี้ต่อภัยหลังเวลาที่ได้ส่งมอบทรัพย์สินไว้ ถึงแม้ว่าจะไม่สมกับลักษณะที่เจ้าหนี้รับภาระในมูลหนี้ไว้เดิม หรือไม่สมกับคำสั่งอันถูกหนี้ได้ให้ไว้ก็ต้อง เจ้าหนี้ก็อาจจะใช้สิทธิ์ยึดหน่วย”

6. ค่าอ่าน แดงซึ่งที่ดินมีโฉนดจากคำ โดยทำสัญญาซื้อขายกันเองไม่ได้ไปจดทะเบียนการโอนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ แดงชำระราคาที่ดินให้คำครบแล้ว ก็เข้าครอบครองทำกินในที่ดินแปลงนี้ ต่อมาภายหลังคำก้าวล้มมาฟ้องเรียกที่ดินกืนจากแดง แดงต่อสู้ก็ต้อง แดงมีสิทธิ์ยึดหน่วยที่ดินแปลงนี้ ด้วยต้องชำระราคาที่ดินกืนให้แก่แดง

ก่อนจึงจะมีสิทธิเอาที่ดินคืนไปได้ ให้ท่านอธิบายว่า ข้อต่อสืบของแดงเท่านี้ฟังเข่นหรือไม่ เพราเหตุใด (ภาค 1/2523)

**คำตอบ** การที่แดงได้ที่ดินของคำไว้ในการครอบครองนี้ เกิดจาก สัญญาซื้อขายที่ดินที่ทำกันเองซึ่งเป็นโน้ม การเข้าครอบครองที่ดินของแดง จึงเริ่ม มาแต่การกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย แดงต้องถูกจำคุกสิบห้าเดือนไปชั้นต่อค่า ตาม ม. 241 วรรคท้าย

**7. คำถาม** ดำเนินพแบบแดงเจ้าของอู่ต่อเรื่อง ดำเนินให้แดงฟังว่าขณะนี้ดำเนิน กำลังแย่มีหนี้สินล้านพันตัว แต่ดำเนินมูลรับชนสินก้าไปส่งต่างประเทศได้ จะนั่นถ้าแดง ซ่อมเรือของดำเนินเสร็จทันกำหนดการขนสินค้าต้องกล่าวและได้รับค่าจ้างชนสินค้าแล้ว ดำเนินจะพ้นจากการหายนะ แดงคงรับมูลเรือของดำเนินซ่อม และได้ซ่อมเสร็จทันตามกำหนดที่ดำเนินการ แต่แดงเห็นว่าดำเนินคนมีหนี้สินล้านพันตัว จึงจะใช้สิทธิยึดหน่วย เรือของดำเนินกว่าดำเนินมาทำร้าวค่าซ่อมเรือเสียก่อน อยากรบกวนว่า แดงจะมีสิทธิยึด หน่วยเรือของดำเนินไว้หรือไม่ เพราเหตุใด (ภาค 2/2524)

**คำตอบ** แดงเป็นผู้ครอบครองทรัพย์ ก็ต้องของดำเนินและมีหนี้อัน เป็นคุณแก่ตน ค่าซ่อมเรือของดำเนินนี้ดำเนินก้ามหันทำอะไรแล้ว จะนั่นโดยปกติแล้ว แดงย้อม ชะอ้าง ม. 241 ได้ว่า แดงมีสิทธิยึดหน่วยเรือของดำเนินกว่าจะได้รับชำระหนี้ได้ แต่โดย เหตุที่แดงรู้อยู่แล้วว่าดำเนินมีความจำเป็นที่จะต้องใช้เรือที่ซ่อมชนสินค้าให้ทันตามที่ดำเนิน จ้างเขามา แต่แดงก็ยังรับเข้าทำการซ่อมเรือให้ดำเนิน ดังนั้น ถ้าแดงยึดหน่วยเรือของดำเนิน ก็จะเป็นการขัดกัน ไม่สมกับลักษณะที่แดงเข้ารับภาระซ่อมเรือซึ่งก่อให้เกิด มูลหนี้รายนี้ขึ้น ตาม ม. 242 ให้ถือว่าสิทธิยึดหน่วยเรือของแดงที่เกิดตาม ม. 241 นั่นหมายไม่ เลย แดงจึงจะใช้สิทธิยึดหน่วยเรือของดำเนินไว้ไม่ได้ อนึ่ง แม้ดำเนินก็เป็นคนมีหนี้สินล้าน พันตัวก็ตาม แต่ตาม ม. 243 แดงจะต้องรู้ถึงการเป็นคนมีหนี้สินล้านพันตัวภายหลังเวลา ที่ได้มีการส่วนของทรัพย์สินคือเรือ แดงจึงจะกลับมาเมื่อสิทธิยึดหน่วยเรือได้อีก แต่กรณีนี้แดง รู้ว่าดำเนินคนมีหนี้สินล้านพันตัวอยู่แล้วตั้งแต่ก่อนได้รับมอบเรือมาซ่อม แดงจึงไม่อาจ จำกัดบันมาอ้าง ม. 243 มาเพื่อจะใช้สิทธิยึดหน่วยเรือของดำเนินได้อีก

**8. คำถาม** เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม นายดำเนินมาผ้าไปจ้างนายแดงตัดเสื้อ ตก ลงกันว่านายแดงจะตัดให้เสร็จ เอ้าไปส่งให้แก่นายดำเนินวันที่ 15 พฤษภาคม ค่าจ้างนาย ดำเนินชำระให้ในวันสืบต่อไป พอกลางวันที่ 15 พฤษภาคม นายแดงได้ทราบว่านายดำเนิน

สินลันพันตัว ถูกศาลสั่งพิพากษ์ทรัพย์เสียแล้วตั้งแต่เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม อย่างทราบว่า นายแแดงจะใช้สิทธิขึ้นหน่วยเสื้อของนายต่อไว้ได้หรือไม่

**คำตอน** แม้หนี้ค้างติดเสื้ออันเป็นคุณภักดีนายแแดงจะยังไม่ถึงกำหนดชำระก็ตาม แต่เมื่อปรากฏว่า นายค้าอุกหนานถูกกล่าวเป็นคนมีหนี้สินลันพันตัวไปเสียแล้ว นายแแดงเจ้าหนี้จึงอาจใช้สิทธิขึ้นหน่วยเสื้อของนายต่อได้ ตาม ม. 243 ซึ่งบัญญัติว่า “ในกรณีที่ลูกหนี้เป็นคนมีหนี้สินลันพันตัวไม่สามารถใช้หนี้ เจ้าหนี้มีสิทธิขึ้นหน่วยทรัพย์สินไว้ได้ แม้ทั้งที่ยังไม่ถึงกำหนดเรียกร้อง ถ้าการที่ลูกหนี้ไม่สามารถใช้หนี้ได้ เกิดเป็นขึ้นหรือรู้สึกเจ้าหนี้ต่อภัยหลังเวลาที่ได้ส่งมอบทรัพย์สินไว้หรือ ถึงแม้ว่าจะไม่สมกับลักษณะที่เจ้าหนี้รับภาระในมูลหนี้ไว้เดิม หรือไม่สมกับคำสั่งอันลูกหนี้ได้ให้ไว้ก็ได้ เจ้าหนี้อาจจะใช้สิทธิขึ้นหน่วยได้” ประกอบกับ ม. 241 วรรคแรกตอนท้าย บัญญัติว่า “ผู้ใดเป็นผู้ครอบครองทรัพย์สินของผู้อื่น และมีหนี้อันเป็นคุณประโยชน์แก่ตนเกี่ยวกับทรัพย์สินซึ่งของนั้นไว้หรือ ท่านว่าผู้นั้นจะขึ้นหน่วยทรัพย์สินนั้นไว้จนกว่าจะได้ชำระหนี้ก็ได้ แต่ความที่กล่าวมานี้ ท่านมิให้ใช้บังคับเมื่อหนี้นั้นยังไม่ถึงกำหนด”

**๙. คำตอน** นายไก่เอกสารแท็กซี่ไปจ้างนายเป็ดซื่อม แล้วติดก้างค้างค้างช่องอยู่ 5,000 บาท นายเป็ดจึงใช้สิทธิขึ้นหน่วยรถคันนั้นไว้ ต่อมารอกหลายเดือน นายไก่ก็ยังไม่นำเงินมาชำระ นายเป็ดกล่าวว่ารถอดีว้านาๆ จะชารุด จึงเอกสารไปให้นายก เช่าไปขับรับจ้าง นายกเช่าอยู่ ๑ เดือน ก็เอกสารมาคืนนายเป็ด หลังจากที่นายกเอกสารมาคืนนายเป็ดแล้ว นายไก่จึงทราบเรื่อง อย่างทราบว่าในกรณีเช่นนี้ สิทธิขึ้นหน่วยของนายเป็ดจะเป็นอันระงับสิ้นไปหรือไม่ อย่างไร และนายไก่จะเรียกร้องขอให้ระงับสิทธิขึ้นหน่วยเสีย โดยไม่ยอมหาประกันมาให้จะได้หรือไม่

**คำตอน** การที่นายเป็ดเอกสารไปให้นายกเช่าขับรับจ้างนั้น แม้นายเป็ดจะมีเจตนาที่จะรักษารถที่ขึ้นหน่วยไว้ก็ตาม แต่ก็ไม่ใช่เป็นวิธีการใช้สอยทรัพย์สินเช่นที่จำเป็นเพื่อจะรักษาทรัพย์สินคือรถชนต์ ตามที่บัญญัติไว้ใน ม. 246 วรรคสองตอนท้าย “อนึ่ง ทรัพย์สินซึ่งขึ้นหน่วยไว้หนึ่น ถ้ามิได้รับความยินยอมของลูกหนี้ ท่านว่าผู้ทรงสิทธิขึ้นหน่วยห้ามจะใช้สอยหรือให้เช่าหรือเอาไปทำเป็นหลักประกันได้ไม่ แต่ความที่กล่าวว่า ท่านมิให้ใช้บังคับไปถึงการใช้สอยที่จำเป็นเพื่อจะรักษาทรัพย์สินนั้นเอง” ทั้งนี้ เพราะนายเป็ดยังอาจจะใช้วิธีการรักษาทรัพย์สินที่เหมาะสมกว่าได้ เช่น เอารอนน์ไปขับ

เกลื่อนเสียองในระหว่างทางสันฯ แต่พ่อสมควร เป็นต้น การที่นายเปิดเอกสารไปให้ นายก ขับรับจ้างเป็นเวลานานนั้น ย่อมเป็นที่เห็นได้ชัดว่าเป็นการเกินกว่าความจำเป็นตามสมควร เป็นการฟ้าฝืนตาม ม. 246 วรรคสอง เพราะไม่ได้รับความขันยอมจากลูกหนี้ และไม่เข้า ข้อยกเว้น เพราะไม่ใช่เป็นการใช้สอยที่จำเป็นและเพื่อเป็นการรักษาทรัพย์สินตาม ม. 246 วรรคสองตอนท้าย

แต่อย่างไรก็ตาม ม. 246 “ไม่ได้บัญญัติถึงการกระทำการฟ้าฝืน เช่น จะทำให้สิทธิ์ขึดหน่วยระงับลงทันที แต่ได้บัญญัติให้สิทธิ์แก่ลูกหนี้ในอันที่จะเรียกร้องให้มีการระงับสิทธิ์ขึดหน่วยในกรณีเช่นนี้ได้” ตาม ม. 246 วรรคสาม บัญญัติว่า “ถ้าผู้ทรงสิทธิ์ขึดหน่วยกระทำการฟ้าฝืนต่อนทบัญญัติใดที่กล่าวมานี้ ท่านว่าลูกหนี้จะเรียกร้องให้ระงับสิทธินั้นเสียก็ได้”

ดังนี้ ถ้านายไก่ประสงค์จะให้สิทธิ์ขึดหน่วยระงับสันไป ตาม ม. 246 วรรคสามนี้ นายไก่จะต้องดำเนินการเรียกร้องขอให้ระงับสิทธิ์ขึดหน่วยทางนายเปิดเสียก่อน มีขณะนี้สิทธิ์ขึดหน่วยก็ย่อมจะไม่ระงับลง

การที่นายเปิดเจ้าหนี้เอกสารไปให้ นายก เขียนนั้น พิเคราะห์ตาม ม. 250 บัญญัติว่า “การของทรัพย์สินสูญสันไป สิทธิ์ขึดหน่วยก็เป็นอันระงับสันไปด้วยแต่ ความที่กล่าวมานี้ ท่านมิให้ใช้มังคบแก่กรณีที่ทรัพย์สินอันขึดหน่วยไว้นั้น ได้ให้เช่าไปหรือ จำหน่ายไว้ด้วยความขันยอมของลูกหนี้” แล้วดังกล่าวว่า นายเปิดได้สูญสันการครอบครอง ทรัพย์สินไปแล้วเหมือนกัน เพราะไม่ใช่เป็นการให้เช่าไปด้วยความขันยอมของนายไก่

แต่อย่างไรก็ดี ตามข้อเท็จจริงในปัจจุบันปรากฏว่า ต่อมานายกได้ เอารถกลับมาส่งคืนให้แก่นายเปิด กรณีจึงกลับมาตรงด้วยหลักเกณฑ์ตาม ม. 241 บัญญัติว่า “ผู้ได้ครอบครองทรัพย์สินของผู้อื่น และมีหนี้อันเป็นคุณประโยชน์ชนิดหนึ่งแก่ตนเกี่ยว ด้วยทรัพย์สินซึ่งครองนั้นใช้ร ท่านว่าผู้นั้นจะขึดหน่วยทรัพย์สินนั้นไว้จะกว่าจะได้ รับชำระหนี้ก็ได้” และการที่นายเปิดให้ นายก เขียนเอกสารไปนั้นต้องถือว่านายเปิดซึ่งมีได้สถา การครอบครองรถที่เคยขึดหน่วยไว้ไปโดยเด็ดขาด นายเปิดจึงกลับมาเมื่อใช้สิทธิ์ขึด หน่วยรถกันนี้ได้อีก

นายไก่เมื่อสิทธิ์ที่จะเรียกร้องให้ระงับสิทธิ์ขึดหน่วยของนายเปิดเสียได้ ตาม ม. 246 วรรคสาม “ได้ภายในอาชญากรรม กรณีไม่ใช่เป็นการเรียกร้องให้ระงับสิทธิ์ ขึดหน่วยตาม ม. 249 บัญญัติว่า “ลูกหนี้จะเรียกร้องให้ระงับสิทธิ์ขึดหน่วยด้วยทางประกัน ให้ไว้ตามสมควรก็ได้” ซึ่งตาม ม. 249 เป็นเรื่องการทางประกันมาให้แก่เจ้าหนี้เพื่อเป็น

ประกันให้สิทธิ์ดหน่วยรัฐบลัง ส่วนกรณีตาม ม.246 วรรคสามนี้ เป็นเรื่องเกี่ยวกับการที่เจ้าหนึ่งผู้ทรงสิทธิ์ดหน่วยรัฐบลังกระทำการฝ่าฝืนเกี่ยวกับการใช้สอยทรัพย์สินที่ถูกยึดหน่วย

1. ถ้าแแดงมาติดต่อ กับ คำขอรับรถยก กินไปโดยอ้างว่า สิทธิ์ที่ คำจะ  
ฟ้องเรียกค่าเช่า omnibus ขาดอาชญากรรมแล้ว คำให้แบบว่า คำยังขึ้นหน่วงรถ กันนี้อยู่ กรณี  
จึงยังไม่ขาดอาชญากรรม

2. ถ้าเด้งนาขอกับด่าว่า จะนำร่องจัดยานยนต์ราคานั่งหมื่นห้าพันบาทมาวางเป็นประกันเพื่อขอรับรอดินตกลับคืนไป ทำได้ແย້ງວ่า อดินต์ที่ดำเนินดูหน่วงໄວ້ມีราคากึงสามหมื่นบาท ແດງຈະຕ้องหาหลักทรัพຍ໌ນາງເປັນປະກັນເພີ່ມຂຶ້ນໃຫ້ມີຄາພອສມຄວາມກັບຮາຄາຮອຍນີ້ສາມໝື້ນบาท ດຳຈິງຈະຢືນຍອມໃຫ້ນາຮອຍນີ້ກົລັບຄືນໄປໄດ້

3. การที่ดำเนินการโดยนิติบุคคลที่ได้รับอนุญาตให้ดำเนินการในส่วนราชการ ดำเนินการตามกฎหมายที่ได้ออกไว้ ไม่ใช่สอยเช่นนี้ ดำเนินการโดยบุคคลที่ไม่ได้รับอนุญาต จึงเป็นการกระทำการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ให้ชี้ขาดข้ออ้างและข้อโต้แย้งของทั้งสองฝ่าย โดยอ้างหลักเกณฑ์และเหตุผลประกอบเป็นข้อ ๆ (ภาค 2/2528)

กำหนดน 1. สิทธิขีดหน่วงฯทำให้อาชญากรรมแห่งหนึ่งจะต้องถูกลงโทษไม่  
(มาตรา 248) แต่อายุรีก็ต้องมีหนึ่งค่าซึ่งรวมอยู่ในตัวของอาชญากรรมที่จะฟ้องร้องได้แล้ว  
ก็ตาม สิทธิขีดหน่วงรถยกตัวของคำกล่าวอ้างสารภาพบังกับได้อยู่ตามมาตรา 189 แดงจะอ้าง  
เหตุว่าสิทธิเรียกร้องของค่าขาดอาชญากรรมแล้วมาขอรับรถคืนไปหน้าได้ไม่

2. สพธชี้ยืดหน่วงนั้นลูกหนี้ยื่มอาจจะเรียกร้องให้รับเสีย  
ได้ด้วยการหาประกันมาให้ไว้แก่เจ้าหนี้ตามสมควร (มาตรา 249) และประกันที่สมควร  
นั้นหมายถึงสมควรแก่จำนวนหนี้สินที่ติดก้างอยู่ ไม่ใช่สมควรแก่ราคารหรพ์ที่ยืดหน่วง  
ให้ ขณะนั้น รถจักรยานยนต์ของแแดงมีราคาสูงกว่าหนี้ค่าซื้อมรถยนต์แล้ว ก็ชอบที่จะ  
ต้องรับหลักประกันนั้นไว้แล้วก็นั้นรถยนต์ให้แแดงไป ข้อโต้แย้งของค้าฟังไม่เข้า

3. การที่ดำเนินการเผยแพร่ของแต่ละสื่อต้องได้รับความยินยอมจากแต่ละฝ่าย ย่อมกระทำไม่ได้ เว้นแต่จะเป็นการใช้อิสอยเช่นที่จำเป็นเพื่อรักษา reputations ให้อยู่ในสภาพที่เรียบร้อยตามสมควร เช่นจะพึงคาดหมายได้จากบุคคลในฐานะเช่นด้วย เพราะคำเป็นช่างซ่อนเครื่องชนต์ ย่อมรู้ดีว่ากรณีที่จดไว้เคย ๆ โดยไม่ได้ติดเครื่องชนต์และขับเคลื่อนบ้านเลิกน้อง ย่อมจะทำให้กรณีนั้นเสื่อมสภาพลง แต่ถ้าดำเนินการที่ไปใช้อิสอยเกินกว่าความจำเป็นเพื่อรักษาตามสมควรแล้ว แสดงย่อมมีสิทธิที่จะเรียกร้องให้รับสัมภาษณ์ดี (มาตรา 246)

11. ค่าตอบ ในงานสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี นายชุมได้ชวนนายดีไปเลือกซื้อรอดดหัญญานาค ปรากฏว่าเงินของนายชุมไม่พอ จึงขอให้นายดีเข้าหุ้น กันซื้อ นายดีเอารอดดหัญญานาคไปใช้ก่อน หลังจากใช้ได้ 2 เดือน เครื่องหัลซื้อง นายชุมซึ่งเป็นช่างชนต์ด้วย จึงไปรับเอาเครื่องหัลหัญญานาคกลับมาทำการซ่อมแซม ส่วนเงินไป 300 บาท นายชุมห่วงให้นายดีชำระค่าซ่อม 800 บาท นายดีไม่ชำระและขอรถกัน นายชุมไม่ยอมอ้างว่าตนมีสิทธิยึดหน่วย ขอให้นายดีชำระค่าซ่อมนี้ก่อน ดังนี้ ข้ออ้างของนายชุมพังๆ หรือไม่ เพราะเหตุใด

ค่าตอบ กรณีไม่เข้าหลักเกณฑ์ตามมาตรา 241 ในข้อที่ว่าต้องเป็นการยึดหน่วยทรัพย์สินของผู้อื่น ทั้งนี้ เพื่อจะตัดปัญหาในการที่ผู้เป็นเจ้าของทรัพย์เองจะอ้างสิทธิยึดหน่วยที่เกย์มีอยู่ขึ้นยังต่อผู้อื่น เพราะจะเป็นการไม่ยุติธรรมที่จะให้อ้างได้หลักเกณฑ์ตามมาตรา 241 จึงไม่ใช่กับเรื่องกรรมสิทธิ์ร่วม เพราะเจ้าของกรรมสิทธิ์ร่วมนี้ไม่อาจชี้ลงได้ว่า ส่วนไหนของทรัพย์เป็นของเจ้าของคนไหน เจ้าของกรรมสิทธิ์ร่วมย่อมมีกรรมสิทธิ์ร่วมในทรัพย์นั้นทั้งหมด จะนั้น ในระหว่างเจ้าของร่วมด้วยกันย่อมไม่อาจอ้างได้ว่า ส่วนไหนของทรัพย์นั้นเป็นของเจ้าของร่วมคนใด อันจะทำให้อ้างได้ว่าเป็นของผู้อื่น จึงทำให้ขาดหลักเกณฑ์ในข้อที่ว่าต้องเป็นทรัพย์สินของผู้อื่น

ฉะนั้น หากเกิดมีหนี้เป็นคุณประโยชน์แก่เจ้าของร่วมคนใดเกี่ยวด้วยทรัพย์สินที่ถือกรรมสิทธิ์ร่วมกันแล้ว ก็ชอบที่จะต้องไปร่วมล่ากันตามหลักกฎหมาย เรื่องกรรมสิทธิ์ร่วม

ตามปัญหา ถือได้ว่าการที่นายชุมและนายดีเข้าหุ้นกันซื้อรอดดหัญญานาคที่กรรมสิทธิ์ร่วมกันนั้นเป็นของนายชุมและนายดีร่วมกัน ทั้งนายชุมและนายดีจะอ้างว่าตนมีสิทธิยึดหน่วยขึ้นอีกฝ่ายหนึ่งไม่ได้